

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

När det kommer fram så tänker man “oj liksom, det här har varit ganska osynligt det här barnet”

Skolkuratorers beskrivningar av att arbeta med barn som utsätts för våld i
hemmet

Clara Böttern Svensson & Sandra Wideroos

Kandidatuppsats (SOPB 63)

HT 23

Handledare: Carina Gallo

Abstract

Authors: Clara Böttern Svensson & Sandra Wideroos

Title: "When it comes to light, you think, 'oh, like, this has been quite invisible, this child" - School counselors' descriptions of working with children who experience domestic violence.

Supervisor: Carina Gallo

Assessor: Johan Cronehed

The aim of this study was to examine how school counselors work with children who experience domestic violence, as well as which challenges they face in their work with this group. The study is based on six qualitative interviews with school counselors who all have experience of working with children exposed to domestic violence. The interviews were analyzed using two sociological theories: Goffman's dramaturgical perspective and Hochschild's emotion theory. Our results show that school counselors primarily become aware of domestic violence through school teachers, who play the most important role in detecting the occurrence of violence. Our interviewees stated that school counselors feel comfortable with how to act if they find out that violence is occurring in the child's home. Good communication skills and the ability to listen to the affected child are emphasized as important aspects to establish trust with the child. Several challenges are highlighted by the school counselors. One challenge facing school counselors is that they perceive the resources at the school as insufficient to help children who are exposed to domestic violence. Furthermore, cooperation with professions outside the school is described as a difficulty due to poor communication and limited with collaborating outside professions. Finally, our study highlights the importance of a functioning collaboration between the school and other professions in order for the school counselor to be able to work effectively with children who are exposed to domestic violence.

Keywords: Child abuse, domestic violence, school, school counselor

Innehållsförteckning

1. Problemformulering.....	3
1.1 Syfte.....	4
1.2 Frågeställningar.....	5
1.3 Arbetsfördelning.....	5
2. Kunskapsläge.....	5
2.1 Litteratursökning.....	5
2.2 Bakgrund om forskningsområdet.....	6
2.3 Skolkuratorers arbete med barn som utsätts för våld i hemmet.....	6
2.3.1 Skolkuratorns roll att uppmärksamma barn som utsätts för våld i hemmet.....	7
2.3.2 Att förstå våldets påverkan och konsekvenser.....	8
2.3.3 Samtalets betydelse.....	8
2.4 Utmaningar skolkuratorer möter i sin roll.....	9
2.4.1 Ovisshet i anmälan om misstanke om våld i hemmet.....	10
2.4.2 Barns benägenhet att berätta om utsatthet.....	11
3. Teoretiska utgångspunkter.....	12
4.1 Goffmans dramaturgiska perspektiv.....	12
3.2 Hochschilds emotionsteori.....	14
4. Metod och metodologiska överväganden.....	16
4.1 Val av metod.....	16
4.2 Urval och Tillvägagångssätt.....	17
4.3 Bearbetning och kodning.....	18
4.4 Metodens förtjänster och begränsningar.....	19
4.5 Tillförlitlighet.....	20
4.6 Forskningsetiska överväganden.....	21
5. Resultat och analys.....	23
5.1 Skolkuratorernas arbete med barn som utsätts för våld i hemmet.....	23

5.1.1 Att upptäcka våldet.....	23
5.1.2 Att upprätta orosanmälan.....	27
5.1.3 Att samtala och hantera barnets reaktioner.....	29
5.2 Utmaningar i arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet.....	31
5.2.1 Att upptäcka våldet.....	32
5.2.2 Lojalitet, skuld och stigma.....	33
5.2.3 Att upprätthålla en god relation till föräldrarna och barnet.....	35
5.2.4 Skolans resurser.....	37
5.2.5 Samverkan med utomstående professioner.....	40
6. Avslutande diskussion.....	41
7. Referenslista.....	44
8. Bilagor.....	49
8.1 Bilaga 1: Intervjuguide.....	49
8.2 Bilaga 2: Informationsbrev.....	51
8.3 Bilaga 3: Samtyckesblankett.....	52
8.4 Bilaga 4: Konfidentialitetsformulär.....	53

1. Problemformulering

Den 1 januari 2020 blev FN:s barnkonvention lag i Sverige (Unicef 2020). Artikel 19 i barnkonventionen lyder: *“Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp”*. I Sverige definieras alla personer under 18 år som barn (Unicef u.å). I Sverige har cirka 1 av 10 barn någon gång upplevt våld i hemmet (NCK 2023). 2022 anmäldes 24 502 misshandelsbrott mot barn, vilket motsvarar 29 % av alla anmälda misshandelsbrott (Brå 2023). Skolverket har en skyldighet att säkerställa att barnkonventionen och skollagen efterföljs (Skolverket 2023). Enligt skollagen ska varje skola ha en elevhälsa som ska innefatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser (Skollagen 2 kap 25§). Devaney (2015) har gjort en studie från Irland om våldets konsekvenser på barn, där det framkommer att skolan har en nyckelroll att identifiera barn som utsätts för våld i hemmet. Münger och Markström (2019) har gjort en svensk studie på vilket ansvar personal inom skolan anser sig ha gällande barn som lever med våld i hemmet, där de menar att det finns en bristfällig kunskap kring vilket ansvar skolan har.

Enligt Socialstyrelsen (2023) definieras våld som alla handlingar som riktas mot en annan person, som skadar, smärftar, skrämmer, kränker, får personen att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något som den vill. Barn som utsätts för våld ses som ett betydande samhällsproblem i Sverige. Våldet kan påvisa lidande för barnet och ha inverkan på barnets fysiska och psykiska utveckling. Sinisalo och Moser Hällén (2018) visar att det vanligen är en vuxen i familjen som utsätter barnet för antingen direkt eller indirekt våld. Fleckman et al. (2016) har i sin studie från USA undersökt sambandet mellan barns exponering för våld i hemmet och beteenden. Fleckman et al. (2016) lyfter att det direkta våldet innebär att den våldsutsatta själv är utsatt för våldet, medan det indirekta våldet innebär exponering för våld som kan ske i hemmet, men även i samhället. Oavsett direkt eller indirekt våld drabbas barn av våldets konsekvenser, exempelvis genom utvecklandet av olika strategier för att skydda sig själv eller en förälder. Detta bekräftas även av Holt, Buckley och Whelan (2008) som i sin litteraturstudie från USA lyfter att barn som lever med våld i hemmet löper en ökad risk att

uppleva andra motgångar i senare livet, samt utveckla problem i att hantera känslor och beteenden.

Sinisalo och Moser Hällen (2018) menar att våld ofta tar sig i uttryck på olika sätt och tillsammans bildar ett mönster av våld. Begreppet “våld i nära relationer” är könsneutralt och således fördelaktigt att använda i de fall som rör exempelvis samkönade relationer eller relationen mellan förälder-barn. Linell (2017) genomförde en svensk studie om barn som upplevt våld i hemmet. Av studien framkommer det att psykiskt våld förekommer i större utsträckning än fysiskt våld. Det framkommer vidare att psykologiskt våld oftare visar sig genom kränkningar eller hot. Denna typ av våld upplevdes som nedbrytande av offren. Vidare poängterar Linell (2017) att det även förekommer fysiskt våld, där misshandeln ofta används som en strategi för att hantera konflikter mellan familjemedlemmarna. Då fysiskt och psykiskt är de två vanligaste formerna av våld i hemmet som riktas mot barn, är det dessa två typer vår studie kommer att fokusera på.

Denna studie är relevant för socialt arbete då socionomexamen är den vanligaste utbildningen för skolkuratorer (akademikerförbundet SSR u.å). Otto och Brown (1982) belyser i sin studie från USA, hur skolkuratorns profession befinner sig centralt i samverkan mellan skolan, samhället och familjen. Då barn sällan självmant berättar om våldet som sker är det viktigt att yrkesverksamma med närkontakt till barn besitter rätt kunskap för att arbeta med barn som utsätts för våld i hemmet (Otto & Brown 1982). Som skolkurator är det av vikt att både förstå konsekvenserna av våld i hemmet, samt veta hur man bör agera vid kännedom eller misstanke om ett barn som far illa. Med denna studie har vi förhoppningen att bidra till ökad kunskap och förståelse av skolkuratorers ansvarsområden vad gäller barn som utsätts för våld i hemmet.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att förstå hur skolkuratorer resonerar i sitt arbete kring barn som utsätts för våld i hemmet, samt tillhörande utmaningar.

1.2 Frågeställningar

- Hur beskriver skolkuratorer deras arbete med barn som utsätts för våld i hemmet?
- Vilka utmaningar beskriver skolkuratorer i deras arbete med barn som är utsatta för våld i hemmet?

1.3 Arbetsfördelning

Vi har under uppsatsskrivandet haft ett nära samarbete där gemensamma beslut tagits om uppsatsens olika delar. Planering av ämnet, syfte och frågeställningar utarbetades tillsammans. Resterande avsnitt av uppsatsen, såsom tidigare forskning, teori, metod och analys har fördelats mellan oss. Diskussionen utformades gemensamt. De sex intervjuer studien baseras på genomfördes tillsammans. Vi valde sedan att dela upp transkriberingen jämnt mellan oss. Den text som producerats har sedan bearbetats och analyserats tillsammans där vi har läst igenom och kommenterat varandras delar. Således har vi båda bidragit i utformandet av varje avsnitt. Slutligen har vi korrekturläst arbetet för att texten ska bli sammanhängande i innehåll och språk.

2. Kunskapsläge

I detta avsnitt kommer tidigare forskning kring skolkuratorers arbete med barn som utsätts för våld i hemmet, samt en kort presentation om skolkuratorers generella arbetsuppgifter att presenteras. Vidare presenteras vilka utmaningar skolkuratorer beskriver i sitt arbete med barn som utsätts för våld i hemmet. Inledningsvis presenteras litteratursökning och en historisk bakgrund kring forskningsområdet.

2.1 Litteratursökning

Urvalet av forskningsartiklar i denna studie har hittats genom sökmotorn LUBsearch. Sökord som använts är: "school counselor", "domestic violence", "children violence at home", "child abuse consequences", "coping strategies", "child abuse", "våld i hemmet barn", "våld i hemmet tecken", "skolkurator våld i hemmet". Sökorden har både kombinerats och sökts på separat. Vi valde sedan att använda oss av ett filter som presenterar liknande förslag på sökkombinationer i

LUBsearch efter vilka tidigare sökningar som gjorts. Artiklarna som använts är alla referee-granskade. Majoriteten av våra artiklar härstammar från USA och Sverige.

3.2 Bakgrund om forskningsområdet

Messing (2011) genomförde en studie utifrån ett historiskt perspektiv om likheter och skillnader mellan intimt partnervåld och våldsutsatta barn i hemmet. Mycket av samhällsdebatten kring våld i hemmet har historiskt fokuserat på mäns våld mot kvinnor. Vidare menar Messing (2011) att kvinnorättsrörelsen under första vågen av feminism på 1870-talet var den stora katalysatorn för att inse att våld inom familjen var ett socialt problem. Det var först under andra vågens feminism på 1960-talet som lagar började införas internationellt mot barnmisshandel. Stöd för barns rättigheter avseende våld i hemmet växte parallellt när debatten om kvinnors rättigheter fick störst genomslag. Sköld, Sandin & Schiratzki (2020) poängterar att Sverige införde 1979 förbud mot kroppsbestraffning mot barn i Sverige. Innan dess ansågs det däremot inte acceptabelt att straffa ett barn kroppsligt, debatterna huruvida äga skulle vara accepterat hade pågått under flera år innan lagändringen. Kroppsliga bestraffningar avskaffades gradvis inom exempelvis skola och socialtjänst innan dess att äga blev förbjudet i hela Sverige. Messing (2011) lyfter vidare hur sociala debatter och normer förändras i samband med lagändringar, vilket även bidrar till förändringar i forskningsvärlden. Forskning om våld mot barn har nu blivit ett helt eget forskningsområde istället för en förlängning till forskningen om mäns våld mot kvinnor.

2.3 Skolkuratorers arbete med barn som utsätts för våld i hemmet

Kjellgren, Lilliehorn och Markström (2022) har undersökt skolkuratorns roll i Sverige genom en intervjustudie med 22 skolkuratorer. Studien belyser att det saknas en tydlig ram för hur skolkuratorer ska arbeta på ett generellt plan. Skolkuratorns roll beskrivs som primärt att främja elevens skolgång genom att jobba på individnivå med barns problem för att klara skolan. Mer specifikt har Kjellgren, Lilliehorn & Markström (2022) visat att skolkuratorer arbetar med våld i hemmet genom att uppmärksamma våldet, att förstå våldets påverkan och konsekvenser och genom samtal med barnen.

2.3.1 Skolkuratorns roll att uppmärksamma barn som utsätts för våld i hemmet

Otto och Brown (1982) poängterar skolkuratorns betydande roll i förmågan att kunna urskilja mönster och tecken på när våld förekommer i familjer för att upprätta en orosanmälan. Då skolkuratoren fungerar som en trygg plats för barnet att prata om sitt mående utanför familjen, är skolan vanligtvis den plats där våld i hemmet uppmärksammas. Bryants (2009) intervjustudie från USA handlar om vilka utmaningar skolkuratorer upplever i samband med att göra en orosanmälan om våld i hemmet. Enligt Bryant (2009) litar skolsystemet i stor utsträckning på skolkuratorers förmåga att upptäcka och hjälpa barn som blir utsatta för olika typer av övergrepp i hemmet. Skolkuratorns kunskap och erfarenhet varierar vilket påverkar möjligheterna att upptäcka utsatta barn. Flera av de intervjuade skolkuratorerna anser sig utgöra en viktig roll i att upptäcka barn som utsätts för våld i hemmet. Tuttle, Ricks och Taylor (2019) har gjort en studie i USA om vilka utmaningar skolkuratorer upplever i samband med en orosanmälan. Av studien framkommer det att fler skolkuratorer är benägna att anmäla oro vid fysiskt våld. För att identifiera barn som blir utsatta för våld i hemmet är det viktigt att skolkuratorerna vet vad som kan känneteckna ett våldsutsatt barn.

Tuttle Ricks och Taylor (2019) lyfter vidare att symptom vid våld inte behöver vara synliga i form av blåmärken eller sår, utan likväl kan handla om beteendeförändringar hos barnet. Dessa beteendemässiga förändringar kan innebära isolering, förändrad prestation i skolan, oförmåga att kontrollera känslor eller nedstämdhet. Forsner et al. (2021) genomförde en enkätstudie där 32 professionella inom svensk grundskola medverkade. Av studien framkommer det att professionella inom skolan har en unik position för att upptäcka och rapportera om barn som upplever våld i hemmet, för att möjliggöra för socialtjänsten att ingripa. Bryant (2009) menar att skolkuratorns roll som samverkare med sociala myndigheter är unik på skolan då övrig personal besitter mindre kunskap kring samverkan. Av Linell (2017) framkommer det att majoriteten av de barn som utsätts för våld i hemmet ofta har långvariga skolrelaterade problem. Münger & Markström (2019) bygger vidare på detta och menar att inlärningssvårigheter hos elever mycket väl kan bero på symptom från att ha levt i ett våldsamt hem. Münger och Markström (2019) menar vidare att skolkuratorer belyser vikten av en fungerande och öppen dialog med skolhälso teamet för att kunna utföra det pedagogiska uppdraget.

2.3.2 Att förstå våldets påverkan och konsekvenser

Thompsons och Trice-Blacks (2012) studie från USA lyfter vad professionella inom skolan som arbetar med elevhälsa, anser är viktigt att ha med sig i arbete med barn som utsätts för våld i hemmet. Av studien framkommer vikten av att förstå barns reaktioner på att utsättas för våld i hemmet, då barn riskerar att skapa ohälsosamma copingstrategier för att hantera våldet. Att vara medveten om våldets påverkan är nödvändigt för att skolkuratorerna ska kunna hjälpa barnet hantera våldet på ett hälsosamt sätt. Holt, Bucklet och Whelan (2008) menar att våldets påverkan kan bestå även efter åtgärder vidtagits för att skydda barnet. För att bäst kunna hjälpa barn som blir utsatta för våld i hemmet är det nödvändigt att skolkuratorer har förståelse för hur våld påverkar barn.

Enligt Devaney (2015) kan våld i hemmet påverka barn på olika sätt. En del barn visar aggressivt och socialt avvikande beteende, medan andra är mer benägna att lida av ångest och depressioner. Av pojkar och flickor är det vanligast att pojkarna i en större grad blir utåtagerande och aggressiva, medan flickorna i större utsträckning blir tillbakadragna och deprimerade. Fleckman et al. (2016) lyfter att barn som utsätts för både direkt och indirekt våld har en större negativ påverkan på barnets utveckling och relationsbyggande. Dessa barn löper även större risk att hamna i brottslighet. Thompson och Trice-Black (2012) menar att professionella inom skolan har en unik position att ge barnen verktyg till alternativa strategier för att bearbeta sina känslor. Det är därför av vikt att professionella uppmärksammar dessa typer av beteenden så tidigt som möjligt.

2.3.3 Samtalets betydelse

Forskning har visat att skolkuratorer arbetar med barn som utsätts för våld i hemmet genom bland annat samtal. Skolkuratoren är den vuxna i skolan som barnen vanligtvis vänder sig till för att bryta tystnaden, där samtalet har stor betydelse (Forsner et al. 2021).

Kjellgren, Lilliehorn & Markström (2022) poängterar att skolkuratorers beskrivning av deras arbete ofta handlar om att, med samtalets hjälp, stötta och hjälpa barnet för att främja bättre mental hälsa i skolan. Arbetet inkluderar stödsamtal, motiverande samtal och krissamtal beroende på den individuella situationen. Kjellgren, Lilliehorn och Markström (2022) framhäver

vidare en tydlig bild av att strukturen på kuratorssamtalen fokuserar på att skapa tillit till barnen genom individbaserade samtal. Tillvägagångssättet är oberoende om barnet kommer till kuratorn för hjälp eller om någon skolpedagog noterar barnets illabefinnande. Holt, Bucket och Whelan (2008) lyfter vikten av att professionella som kommer i kontakt med våldsutsatta barn har lyhördhet för barnets individuella upplevelse och behov är främjande för barnets utveckling.

Forsner et al. (2021) lyfter att det trots våld och hot i familjen kan finnas tillgivenhet och kärlek. Denna kunskap är viktig för yrkesverksamma att känna till innan samtalet äger rum, då barn kan uppleva att de sviker sina föräldrar genom att berätta om våldet. Att ha kunskap om ambivalenta känslor hos barnen på förhand, kan resultera i att tillit byggs upp under samtalet. Harbola (2021) beskriver i sin litteraturstudie att barnets känsla av förtroende för skolkuratorn är en avgörande faktor för bibehållandet av god allians med barnet. Samtalet behöver präglas av lyhördhet, respektfullhet, medkänsla och förståelse från skolkuratorns sida. Forsner et al. (2021) lyfter att en viktig egenskap för skolkuratorerna under samtalet, är förmågan att ibland enbart lyssna på barnet medan det i andra fall handlar om att ha en god samtalsförmåga och leda samtalet framåt. Detta styrker Källström och Thunberg (2019) som i sin studie intervjuat svenska ungdomar som har vuxit upp i våldsamma hem. Av studien framkommer det att barnen värdesätter att kuratorn lyssnar på dem utan att lägga sig i samtalet. Vidare lyfter Harbola (2021) vikten av att samtalet anpassas efter barnets kontext och förutsättningar, för att inte gå för snabbt fram innan relationen byggts upp. Källström och Thunberg (2019) belyser även att yngre barn upplever det som positivt när samtalen inte endast handlar om våldet. Att låta barnen skriva och rita sina känslor är en värdefull paus från att prata om sina upplevelser.

2.4 Utmaningar skolkuratorer möter i sin roll

Valkyrie, Creamer och Vaughan (2008) har i sin artikel från USA studerat vilka utmaningar skolkuratorer upplever i samband med upprättandet av en orosanmälan. Av forskningen framkommer det att skolkuratorer förknippar orosanmälningar med stress och ovisshet. Yablon (2020) har i sin studie intervjuat barn om vilka faktorer som är gynnsamma i samtal med skolkuratorer, för att de ska våga berätta om våld i hemmet. Av studien framkommer att en utmaning för skolkuratorer är att uppmärksamma våldet, då barn har en bristande förmåga att berätta om utsatthet.

2.4.1 Ovisshet i anmälan om misstanke om våld i hemmet

Forskning visar att skolkuratorer upplever en tystnadskultur kring vilka utmaningar en orosanmälan medför (Forsner et al. 2021). Av Valkyrie, Creamer och Vaughan (2008) framkommer det att skolkuratorer upplever det som en utmaning att bedöma när det är fog för en orosanmälan, vilket kan resultera i att de avstår från att upprätta en anmälan. En anledning till att skolkuratorer inte anmäler vid misstanke om barn som far illa i hemmet, är att de anser sig sakna bevis på övergreppen. Speciellt vid övergrepp som inte är fysiska är det en utmaning för skolkuratoren att garantera att våldet handlar om systematisk psykisk misshandel. Detta styrker Tuttle, Ricks och Taylor (2019) som menar att skolkuratorer upplever en utmaning i att identifiera och styrka psykisk misshandel och att de därför väljer att avstå anmälan i vissa fall.

Valkyrie, Creamer och Vaughan (2008) lyfter att en annan utmaning skolkuratorer upplever i arbete med barn som utsätts för våld i hemmet, är ovisshet i huruvida myndigheterna kommer att gå vidare med anmälan. Även detta styrker Tuttle, Ricks och Taylor (2019) som menar att skolkuratorer upplever en oro för att myndigheter inte ska utreda deras anmälan. Valkyrie, Creamer och Vaughan (2008) belyser ytterligare en utmaning kopplad till orosanmälan, vilket är rädsla för vilka konsekvenser en anmälan kan medföra. Skolkuratorerna vill försäkra sig om att rektorer och skolledning står bakom deras anmälan. Enligt Forsner et al. (2021) upplever professionella även en oron över huruvida en anmälan kommer förbättra eller försämra barnets situation. Repressalier från familjen till barnet, lyfts som ytterligare en utmaning i samband med en orosanmälan (Tuttle, Ricks och Taylor 2019).

Av Tuttle, Ricks och Taylor (2019) framkommer det att ytterligare en utmaning för skolkuratorerna är ovisshet vad gäller deras skyldighet att anmäla vid enbart misstanke om barn som utsätts för våld i hemmet. Enligt Münger och Markström (2019) ligger det en utmaning i att definiera skolans ansvarsområde kopplat till barn som utsätts för våld i hemmet. Personalen på skolan anser att deras ansvar främst ligger i att eleverna ska uppnå de lärandemål som finns, men att skolan även har ett socialt ansvar att agera om barn far illa. Samtidigt lyfter Münger och Markström (2019) vikten av att skolkuratorer anmäler vid misstanke om våld i hemmet, då skolkuratorns roll inte syftar till att utreda huruvida misstankarna om våld i hemmet stämmer eller ej. Linell (2017) uppger att det främst är socialtjänsten som har huvudansvaret för att utreda

barn som utsätts för våld i hemmet, medan skolkuratoren fyller en central roll i anmälan vid misstanke om att våld sker. Att förtydliga för skolkuratorer att de inte kommer hållas ansvariga om misstankarna inte stämmer, skulle eventuellt kunna minska de utmaningar som är förknippade med att göra en orosanmälan (Tuttle, Ricks & Taylor 2019).

2.4.2 Barns benägenhet att berätta om utsatthet

Ytterligare en utmaning i skolkuratorers arbete lyfts av Yablon (2020) avseende att uppmärksamma barn som utsätts för våld i hemmet. Enligt Yablon (2020) är barn en särskilt svår grupp att uppmärksamma då barn ofta inte berättar om utsatthet. Barn kan dels ha svårt att förstå definitionen av övergrepp och kan dels ha svårt att verbalisera vad som sker i hemmet. Detta styrker Bryant (2009) som belyser det faktum att skolkuratorer har lättare att uppmärksamma den typen av våld i hemmet som ger synliga tecken på barnen. Skolkuratorer anser att psykisk misshandel är svårare att upptäcka då psykiskt våld ger mer subtila symtom som det saknas fysiska bevis på.

Callaghan et al. (2017) genomförde en intervjustudie med 107 barn och unga från olika länder i Europa som upplevt våld i hemmet. Syftet med studien var att undersöka hur barn själva kan prata och reflektera om de traumatiska händelserna. Av Callaghan et al. (2017) framkommer det att en anledning till att barn inte alltid berättar om våld i hemmet, är på grund av en lojalitet till föräldern. Således råder det ofta en tystnadskultur i familjen om det våld som sker, där barn lär sig att inte tala om våldet. Barnet förmodar ofta att våldet sker hos alla familjer. Likartat resonerar Messing (2011) som menar att maktobalansen mellan förälder-barn är viktig att ha vetskap om för att förstå barnets perspektiv. Barnet är i en beroendeställning till föräldern och saknar ofta kapacitet eller resurser att ta sig ur relationen.

Callaghan et al. (2017) lyfter vidare att våldet ofta är förenat med skuld och skam, vilket kan resultera i att barnet inte självmant väljer att berätta om våldet, eller får direkta förbud från föräldern. Av Yablon (2020) framkommer det att barnet ofta är rädd för att inte bli trodd på och i många fall vet inte barnet vem de ska vända sig till för hjälp. Det framkommer även att barn sällan söker sig till skolkuratoren för att berätta att de blir utsatta för våld i hemmet, utan att det snarare framkommer när eleven är hos skolkuratoren av andra anledningar.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer de teorier och begrepp som ligger till grund för analysen att presenteras. De teorier som valts är Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv (2020) och Hochschilds emotionsteori (2012), vilken grundar sig i Goffmans perspektiv men utvecklar teorin ytterligare med nya begrepp.

Goffmans dramaturgiska perspektiv (2020) går att applicera på vår studie då Goffman belyser det faktum att människor kan framställa sig själva på ett sätt som gynnar situationen. Syftet med vår studie är att undersöka hur skolkuratorer arbetar med och uppmärksammar barn som utsätts för våld i hemmet. Det är då av vikt att ha vetskap om att barnen medvetet eller omedvetet kan ge en viss bild av en situation för att skydda sig själv eller andra från verkligheten.

Hochschilds emotionsteori (2012) är användbar i denna studie då teorin fokuserar på krav omgivningen sätter på sociala relationer och i interaktioner. Teorin betonar hur människor väljer att uttrycka sina emotioner utifrån regler och normer som råder i interaktionen. Således är det viktigt att ha vetskap om hur barn kan påverkas utifrån de regler och normer som råder i interaktionen med skolkuratoren. Teorin kan hjälpa till att urskilja hur barn som utsätts för våld i hemmet påverkas och anpassar sig i sociala sammanhang.

4.1 Goffmans dramaturgiska perspektiv

Goffmans (2020) sociologi inriktar sig på att förstå sociala interaktioner. Goffman studerade främst vardagliga sociala interaktioner. Goffmans dramaturgiska perspektiv grundar sig i hans doktorsavhandling från 1953 där han försöker förstå interaktionsordningen mellan individers inlärda sociala handlingar och de aktiva handlingar som kan bryta ner dessa inlärda beteenden (Persson 2020). I självframställning av vardagslivet skriver Goffman (2020) om hur människor framställer sig själva inför andra. Goffman drar liknelser mellan scenframträdanden och sociala sammanhang, där människor medvetet eller omedvetet försöker framställa sig själv på ett visst sätt. Goffman kallar det för att personen i fråga spelar en roll. Begreppen vi kommer använda oss av är: *intrycksstyrning*, *främre* och *bakre region*, samt *lag*.

Goffman (2020) kallar det *intrycksstyrning* när människor framställer sig själva inför andra, vilket innebär att ge sken av att vara på ett visst sätt. Intrycksstyrning kan göras antingen medvetet eller omedvetet. Det kan både handla om hur personer betar sig och pratar, men även om yttre faktorer som klädsel. Enligt Goffman handlar intrycksstyrning ofta om att anpassa sig efter specifika situationer. Exempelvis betar sig personer på olika sätt när de umgås med vänner jämfört på sitt arbete. Vidare menar Goffman (2020) att personen i fråga ibland kan spela sin roll så pass bra att man själv blir övertygad om att rollen inte bara är en roll. Andra gånger finns det en medvetenhet om att det är en roll som spelas. Det vi människor inte vill avslöja om oss själva är ofta saker som vi upplever som skamliga eller oönskade. I dessa fall kan det handla om att skydda sig själv eller sin omgivning från verkligheten. Vid dessa tillfällen händer det även att publiken inte uppfattar framträdandet som genuint. Trots detta kan publiken låta bli att ifrågasätta framträdandet för att skydda individen mot den skam det skulle medfölja att bli avslöjad.

Goffman (2020) lyfter begreppen *främre* och *bakre region* som en metafor för hur människor betar sig i ensamhet respektive i sociala sammanhang. Främre region är där personer befinner sig under sitt framträdande. Främre region är anpassad efter publiken och vilken bild personen vill ge av sig själv. Vilken roll som spelas är beroende av situationen. I den bakre regionen kan personen i fråga slappna av och låta oönskade sidor komma fram. Ofta strävar människor efter att hålla den bakre och främre regionen så långt ifrån varandra som möjligt. Att mista kontroll över den bakre regionen kan leda till avslöjanden som kan innebära oönskade konsekvenser för personen i fråga.

Goffman (2020) lyfter även begreppet *lag* som en metafor för hur människor som har en betydelsefull relation till varandra hjälps åt för att iscensätta ett framträdande. Ett lagframträdande kan individerna i laget framföra både på egen hand och i grupp. Det viktiga är att laget har samma målbild med framträdandet. En viktig aspekt att vara medveten om vid lagframträdande är att enskilda lagmedlemmar kan sabotera för hela laget genom att göra dåliga framträdanden. Detta medför ett krav på tillit till sina lagmedlemmar då de är i beroendeställning till varandra. För att ett lagframträdande ska anses som framgångsrikt kan det bli nödvändigt att laget tillsammans kommer överens om en ståndpunkt innan de gör sitt framträdande. En

gemensam ståndpunkt minimerar risken för att enskilda medlemmar oavsiktligt ska sabotera för hela laget. En andra aspekt att vara medveten om är att ett lag inte behöver vara en grupp människor som väljer att vara i samma lag för att de tycker om varandra. Det faktum att individerna är beroende av att samarbeta tillsammans för att skapa en viss definition av situationen räcker för att de ska anses vara ett lag i Goffmans (2020) mening.

Goffmans dramaturgiska perspektiv har fått kritik för att hans sociologi är exkluderande och endast riktar sig till utbildade medelklassen, vilket han drar nytta av i sina texter (Burns 1992). Vidare uppger Burns (1992) att Goffmans dramaturgiska perspektiv kan ses som en förminskning av vad vi människor verkligen är, då jaget endast består av rollerna vi spelar. Goffman uppger att världen inte är en teaterscen, men menar samtidigt att detta är svårt att bevisa då vi även kan spela våra roller omedvetet. Enligt kritiker blir det svårt att bevisa huruvida människor spelar en roll om vi alltid befinner oss på teaterscenen (Burns 1992). Kan vi verkligen spela en roll helt omedvetet, eller är vi då oss själva?

3.2 Hochschilds emotionsteori

Arlie Russell Hochschild (2012) emotionsteori kom till form i början på 1980-talet, genom att Hochschild betraktade hur flygvärdinnors emotioner och kroppspråk skilde sig gentemot hur de betedde sig mot passagerarna respektive varandra. Detta fick Hochschild att börja studera känslolivet och vilka emotioner som visas utåt hänger ihop. De begrepp vi kommer använda oss av är: *emotioner*, *känsloregler*, *emotionellt arbete* samt *ytligt och djupt emotionellt agerande*.

Hochschild (2012) har undersökt hur vi människor förhåller oss till våra egna och andras känslor, med utgångspunkt i att emotioner skapas i interaktionen människor emellan. Två grundläggande begrepp är *emotioner* och *känsloregler*. Centralt för emotionsbegreppet är fokus på emotioner vi människor använder oss av i interaktion med varandra. I interaktionen försöker vi ständigt anpassa och uttrycka passande emotioner. Vi förväntas även att uttrycka olika känslor beroende på situationen vi befinner oss i för att veta vilka känslor som vi borde känna respektive inte känna. Känsloreglerna framträder tydligast i samband med sociala sammanhang, där interaktionen resulterar i ständiga påminnelser om vilka känsloregler som gäller. Exempelvis direkta påpekningar i interaktionen om vad personen borde känna, eller att den man integrerar

med har en reaktion kring ens känslouttryck. Hur känsloregler ser ut och ter sig påverkas av vilken kontext de befinner sig i (Hochschild 2012).

Hochschilds (2012) lyfter begreppet *emotionellt arbete*. Emotionellt arbete innebär att personen som bedriver det har ett mål att framkalla de rätta och önskade känslor hos andra. Detta kan kräva att personen behöver dölja eller skapa emotioner. Emotionellt arbete fokuserar på de krav omgivning sätter i sociala relationer och på samspelet mellan individer. Den beskrivning Hochschild ger av emotionsarbete förknippas ofta med serviceyrken där yrkespersonerna behöver hantera och trycka ned de negativa känslor som uppstår i arbetet och ständigt ha ett bra tillmötesgående. Emotionsarbetet som sker i yrkeslivet benämns som "emotionellt lönearbete" och benämner det emotionsarbete som sker i privatlivet för "emotionellt arbete" (Hochschild 2012).

Hochschild (2012) gör en skillnad mellan begreppen *ytligt* och *djupt emotionellt agerande*. Vid ett ytligt emotionellt agerande låtsas personen känna något som den egentligen inte känner, till exempel att vara glad och le, trots att det egentligen inte är ens känsla. Vid det ytliga agerandet finns det en medvetenhet hos personen om att den förmedlade känslan är falsk. Således försöker personen "lura" andra om vad denne egentligen vill. Vid ett djupt emotionellt agerande görs, till skillnad från det ytliga, ett försök att lura både andra och sig själv om vilken känsla som personen ifråga känner och förmedlar. Vid ett djupt agerande behöver inte personen låtsas, eftersom våra känslor och emotioner är spontana och överensstämmande, exempelvis att gråta när man är ledsen (Hochschild 2012).

Bolton och Boyd (2003) kritiserar Hochschilds sätt att ge en endimensionell syn på emotionellt lönearbete och menar att sättet begreppet framställs blir mer ett tillhörande av en organisation än sig själv. Vidare menar Bolton och Boyd (2003) att Hochschilds sätt att framställa de som utför emotionellt arbete som känslomässiga skådespelare gör teorin alltför snäv. Teorin ger inte plats för de anställdas egen handlingskraft och poängterar att det är viktigt att lyfta att det inte bara är organisationen som styr känslorna. Bara för man är anställd betyder det inte att man endast följer organisationens föreskrifter om hur arbetet ska utföras, utan att människan själv kan besluta att ge det där lilla extra under en social interaktion (Bolton & Boyd 2003).

4. Metod och metodologiska överväganden

I detta avsnitt presenteras val av metod och vilka förtjänster respektive begränsningar det finns med vår valda ansats. Vi redogör även för vilka metodologiska överväganden som gjorts i studien, samt hur materialet har kodats och analyserats. Slutligen förs ett resonemang om tillförlitlighet och vilka etiska överväganden vi har tagit hänsyn till.

4.1 Val av metod

Vår studie har en kvalitativ ansats. Enligt Ahrne och Svensson (2015) används kvalitativa metoder för att förstå individers perspektiv och fånga miljöer. Då syftet med studien har varit att förstå hur skolkuratorer arbetar med barn som utsätts för våld i hemmet, ansåg vi att en kvalitativ metod var bäst lämpad. Bryman (2018) lyfter att kvalitativa metoder är lämpliga vid studier som syftar till att undersöka individers upplevelser av sociala fenomen, då dessa typer av frågor är svåra att få svar på genom kvantitativa forskningsmetoder.

För att fånga de detaljerade beskrivningar som krävs för att förstå skolkuratorers upplevelser av att arbeta med barn som utsätts för våld i hemmet, ansåg vi intervjuer som den bäst lämpade metoden. Bryman (2018) uppger att kvalitativa forskare ofta är ute efter deskriptiva föreställningar av ett fenomen. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) är intervjuer en central metod för att inhämta data inom samhällsvetenskaplig forskning. Intervjuer kan hjälpa forskaren att få insikt i individers sociala kulturer och miljöer. Bryman (2015) menar att syftet med kvalitativa intervjuer inte är att komma fram till ett svar, utan att fånga intervjupersonernas upplevelser.

Vi valde att utgå ifrån semistrukturerade intervjuer. Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att det finns teman att utgå ifrån, samtidigt som intervjupersonen erbjuds stor frihet att utforma sina svar (Bryman 2018). För att strukturera upp våra intervjuer utformades en intervjuguide. Enligt Bryman (2018) kan intervjuguiden hjälpa forskaren att följa en röd tråd genom intervjuerna, samtidigt som intervjuguiden måste utrymma en flexibilitet. Under våra intervjuer använde vi vår intervjuguide som en minneslista över syftet med vår studie, samtidigt som vi värnade om att intervjupersonernas individuella upplevelser och berättelser fick komma fram.

4.2 Urval och Tillvägagångssätt

I vår studie har sex skolkuratorer med socionomexamen som arbetar hel- eller deltid i grundskolan intervjuats. Vi valde skolkuratorer som är verksamma i låg, mellan och högstadiet för att få ett urval som täcker alla åldrar i grundskolan. Samtliga skolkuratorer har minst sex månaders erfarenhet av att ha arbetat som skolkurator.

Vi har valt att låta våra forskningsfrågor styra urvalet. Således har vi använt oss av ett så kallat målstyrt urval. Målstyrt urval innebär att de intervjupersoner som väljs ut är specifikt utvalda i tron om att de kan besvara studiens forskningsfrågor, vilket är att föredra när forskaren vill säkerhetsställa att intervjupersonerna har en koppling till studiens forskningsfrågor (Bryman 2018).

För att rekrytera passande intervjupersoner skickades en förfrågan på mail om deltagande i vår studie med ett informationsbrev till skolkuratorer på olika grundskolor runt om i Skåne. I informationsbrevet presenterade vi oss själva och syftet med studien (se bilaga 2). Totalt kontaktades 26 skolkuratorer verksamma i olika kommuner. Sex tackade ja till att delta, fyra tackade nej och två erbjöd sig att ställa upp vid brist på andra deltagare. Resterande fick vi ingen återkoppling från. En del skolor hade kontaktuppgifter direkt till skolkuratoren på sin webbsida, medan andra skolor hänvisade till administrationen. I de fall vi tog kontakt med en administratör var återkopplingen från skolkuratorerna i lägre grad. Alla intervjuer skedde i ett ostört rum på den skola som respektive kurator var anställd på. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) poängterar att förhållandet mellan intervjuaren och intervjupersonen kan påverkas av olika faktorer. En faktor för att intervjupersonen ska känna sig trygg är att intervjun sker ostört i en miljö där intervjupersonen kan slappna av.

Intervjun genomfördes med hjälp av den utformade intervjuguiden (se bilaga 1) med våra huvudteman som grund. För att intervjupersonernas svar på frågorna skulle bli spontana valde vi att inte skicka ut intervjuguiden i förväg, vilket är att föredra för den semistrukturerade metoden (Eriksson-Zetterquist 2015). I ett fall, där kuratorn specifikt bad om att få ta del av intervjuguiden, mailade vi ut den i förväg. I situationer där vi upplevde att svaren inte var tillräckligt utvecklande ställde vi följdfrågor för att hjälpa intervjupersonen, vilket

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) lyfter som ett bra samtalsverktyg. Vi har även reflekterat över hur vi ställt våra intervjufrågor. Då vi har varit medvetna om att ämnet kan vara av känslig karaktär har vi reflekterat över hur vi har formulerat oss (Eldén 2020).

Alla intervjuerna spelades in med diktafon. Trots det påskrivna samtyckesformuläret valde vi att efterfråga muntligt samtycke då Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) lyfter att det är ett bra sätt påbörja en intervju. Vi transkriberade vårt insamlade material så tätt in på intervjuerna som möjligt, då vi upplevde att det hjälpte oss att lära känna vårt material inför den kommande analysen. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) lyfter att själva transkriberingen kan se olika ut där man antingen kan transkribera intervjun i sin helhet eller välja ut delar som anses relevanta för studien. Vi valde det förstnämnda alternativet för att säkerställa att vi inte missade detaljer i vår kodningsprocess, exempelvis när personen försöker uttrycka något mellan raderna.

4.3 Bearbetning och kodning

Till en början läste vi igenom vårt insamlade material med ett relativt icke-reflekerande synsätt, vilket är fördelaktigt för att få en helhetsbild av sitt material (Bryman 2018). Därefter läste vi igenom materialet på nytt, med ett mer målinriktat synsätt då vi identifierade teman och användbara begrepp. För att strukturera vårt kodningsarbete valde vi att dela upp materialet i tre olika teman som utgick från våra frågeställningar. Varje tema gav vi en specifik färg att stryka över användbara delar med. Materialet vi ansåg ha potential till analysen la vi in i ett separat dokument för att i sin tur identifiera subteman till våra frågeställningar. I våra indelade subteman började vi leta efter nyckelord och begrepp som var talande för våra frågeställningar, genom att skriva kommentarer till materialet. Sist valde vi ut specifika citat och begrepp som vi ansåg vara användbara till vår analys. Då många av intervjupersonerna lyfte samma typer av problematik valde vi ut de citat vi ansåg bäst representativa för vår studie. Detta är en metod som Rennstam och Wästerfors (2015) kallar för öppen respektive fokuserad kodning då man börjar brett för att sedan smalna av och hitta mönster i sitt material.

Under vår kodning och analys har vi tillämpat en deduktiv strategi med induktiva inslag. Bryman (2018) lyfter att strategierna är parallella med varandra och att forskaren sällan arbetar utifrån endast en av metoderna. Den deduktiva strategin har vi tillämpat genom att våra teorier och

mycket av den tidigare forskningen har varit bestämda innan våra intervjuer. Det har därför fallit sig naturligt att vi haft både teorier och den tidigare forskningen i åtanke när vårt material samlats in och kodats. Under vår kodningsprocess har vi strävat efter att analysera vårt material utan egna hypoteser om vårt resultat, vilket enligt Bryman (2018) går i linje med en induktiv strategi. Rennstam och Wästerfors (2015) lyfter att det är vanligt att egna antaganden skapas redan under intervjuerna och transkriberingen, vilket kan bidra till en bestämd bild av materialet under kodningen. Eldén (2020) belyser en svårighet i kvalitativ forskning vilket är att människor alltid har egna fördomar och föreställningar om olika fenomen. Att vara medveten om våra egna fördomar kan bidra till att vi reflekterar över våra egna antaganden och därav aktivt försöker undvika dem (Eldén 2020).

4.4 Metodens förtjänster och begränsningar

En förtjänst med kvalitativ metod är att den ger detaljerad information om ett ämne och hjälper forskaren att förstå ämnet på en djup nivå (Ahrne & Svensson 2015). Eftersom studien syftar till att fånga skolkuratorernas personliga upplevelser har följdfrågor varit en viktig faktor för undvikande av egna antaganden, vilket blir svårt att fånga med färdiga svarsalternativ. En annan förtjänst är forskarens synliga roll i det som studien undersöker. Genom en aktiv roll på fältet skapar den kvalitativa metoden fördelaktigheter att uppmärksamma aspekter som annars hade kunnat gå förlorade. Vår aktiva roll i studien har underlättat för oss att läsa vilka känslor våra frågor har väckt hos intervjupersonerna.

Eftersom denna studie fokuserar på specifika respondenter, i form av skolkuratorer, valdes semistrukturerade intervjuer som insamlingsmetod. En semistrukturerad intervjuguide innebär att intervjun följer en viss struktur för att sedan kunna analyseras och jämföras. Således finns det flexibilitet att välja vilken ordningsföljd forskaren ställer frågorna, vilket hjälper till i skapelsen av fördjupningar och aspekter som uppstår under intervjuens gång. Undersökningens fokus kan anpassas efter de viktiga frågor som kommer upp under intervjun (Ahrne & Svensson 2015).

Bryman (2018) poängterar att den kvalitativa metoden även har begränsningar som är viktigt att uppmärksamma. Exempelvis i de fall forskaren har en synlig och aktiv roll i studien, är det sannolikt att respondenterna påverkas av forskarens egenskaper såsom ålder, personlighet och

kön, vilket försvårar upprepning av resultaten. Annan kritik som riktas åt kvalitativ forskning är att resultaten är alltför subjektiva och bygger på forskarens uppfattningar i fråga om vad som är intressant (Bryman 2018). Vi har därför strävat mot att ha en öppen inställning till situationen vi undersöker genom att inte låta valet av frågor, eller hur de har ställts, påverkas av våra fördomar. En annan begränsning med kvalitativ metod är svårigheten att generalisera till en större population. Detta då kvalitativa studier ofta utgår från ett litet antal individer i en viss organisation. Således blir det svårt att generalisera till andra populationer utanför den situation som resultat produceras. Detta är vi medvetna om och har därför ägnat stor kvalitativ tonvikt på de teorier som valts för studien. De teoretiska slutsatser som baseras på vår empiri är det som utgör generaliserbarheten, vilket är den kvalitativa metodens sätt att generalisera (Bryman 2018).

4.5 Tillförlitlighet

Då det kan finnas flera beskrivningar av en verklighet, kan resultatet i kvalitativa studier sällan generaliseras. I kvalitativa studier strävar forskaren istället efter *tillförlitlighet* vilket består av fyra olika delkriterier: *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *möjlighet att styrka och konfirmera* (Bryman 2018).

För att en studie ska anses som trovärdig är det avgörande att den verklighet som forskaren presenterar anses som trovärdig i andra människors ögon (Bryman 2018). För att sträva efter trovärdighet har vi varit noggranna med att följa de forskningsregler som finns, samt att vi noggrant har redogjort för våra arbetsmetoder. Vidare har vi även använt oss av respondentvalidering då vi har erbjudit våra intervjupersoner att ta del av transkriberingen av intervjuerna. På så sätt har intervjupersonerna fått möjlighet att säkerställa att vår tolkning av deras beskrivningar är rätt.

Enligt Bryman (2018) ligger fokus snarare på djup än bredd vid kvalitativ forskning. För att tillämpa djup i vår studie har våra intervjupersoner fått använda sig av *thick descriptions*. Vi har uppmuntrat våra intervjupersoner att berätta detaljerat om deras upplevelser och erfarenheter, genom att ställa öppna frågor. Vi har även ställt följdfrågor för att fånga detaljer i beskrivningarna. Bryman (2018) menar att täta beskrivningar hjälper läsaren att bedöma hur pass överförbart resultatet är till alternativa miljöer.

Bryman (2018) lyfter att forskaren strävar efter pålitlighet genom ha ett granskande synsätt på sin egen studie. Detta har vi tillämpat genom en transparens i vårt tillvägagångssätt. Vi har noggrant förklarat och motiverat alla olika delar i vår uppsats för att andra ska kunna följa vår forskningsprocess.

För att skapa möjlighet att styrka och konfirmera resultatet, menar Bryman (2018) att forskaren ska vara medveten om att det inte är möjligt att uppnå fullständig objektivitet i samhällsvetenskaplig forskning. Finns en medvetenhet om detta kan forskaren aktivt arbeta för att personliga värderingar inte ska påverka resultatet. För att sträva efter objektivitet utgick vi från samma intervjuguide till samtliga intervjuer så att alla intervjupersoner skulle ha samma förutsättningar. Däremot har våra följdfrågor anpassats efter varje enskild intervjupersonens svar. Alla våra frågor i intervjuguiden och följdfrågor vi ställt under intervjuerna har varit för studiens syfte och förankrade i våra teorier och tidigare forskning, vilket Bryman (2018) uppger som viktigt.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Enligt Eldén (2020) ska all forskning utföras på ett etiskt försvarbart sätt. Studier som behandlar känsliga personuppgifter, eller innebär en risk för att personer som deltar i studien blir negativt påverkade av att delta, ska tas i beaktning vid utförandet av studien. Då vi har valt att intervjua skolkuratorer om deras upplevelser av att arbeta med barn som utsätts för våld i hemmet, kan ämnet anses vara av känslig karaktär. Det har varit viktigt för oss att vår studie anses som etiskt försvarbar med tanke på vårt potentiellt känsliga ämne. Etisk försvarbarhet har vi strävat efter genom att vi har följt fyra etiska forskningsprinciper: *Informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Bryman 2018).

Informationskravet innebär att forskaren ska informera om syftet med studien (Bryman 2018). Intervjupersonerna ska vara informerade om att deras deltagande är frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan utan att ange specifika skäl för avbrytandet. I samband med att vi skickade ut förfrågan om deltagande i studien, skickade vi även ett informationsbrev (se bilaga 2) som innehöll information om syftet med studien och på vilka förutsättningar

intervjupersonerna ställde upp i studien. En av intervjupersonerna ville även ta del av vår intervjuguide i förväg för att för att känna sig trygg med sin medverkan.

Bryman (2018) lyfter även vikten av att deltagarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan i studien. I vårt informationsbrev informerade vi om att deltagandet var frivilligt. För att försäkra deltagarna om att de var medvetna om vad deras medverkan innebar, fick de skriva på en samtyckesblankett på plats (se bilaga 3). Enligt Eldén (2020) är det av vikt att se samtycke som en pågående process under hela forskningsprocessen. Genom att vi informerade om samtycket vid flera olika tillfällen, fick intervjupersonerna flera möjligheter att komma med frågor om sitt deltagande innan de skrev på samtyckesblanketten.

Konfidentialitetskravet innebär uppgifter om deltagarna och det inhämtade materialet ska behandlas utan att obehöriga får åtkomst till det (Bryman 2018). Vi skrev på ett konfidentialitetsformulär om hur vi kommer hantera det insamlade materialet (se bilaga 4) innan vi startade intervjun. Bryman (2018) skriver att forskare i kvalitativa studier behöver vara extra försiktiga vad gäller att värna om intervjupersonernas anonymitet. Intervjupersonerna uppger mer detaljerad information om sig själva och sina erfarenheter, vilket gör det enklare att härleda informationen till specifika personer. Med detta i åtanke har vi valt att i analysen namnge våra intervjupersoner som "intervjuperson 1, 2, 3" etcetera, istället för att tilldela dem fingerade namn. Eldén (2020) uppger att fingerade namn kan ge oavsiktliga associationer till exempelvis kön och etnicitet. Av denna anledning har vi valt att rätta till grammatiska språkfel i våra utvalda citat. För att spela in använde vi oss av en diktafon för att försäkra att vi var de enda som hade tillgång till materialet, samt att materialet inte ska ha sparats på dolda enheter efter att det raderats.

Bryman (2018) uppger att nyttjandekravet innebär att det material som samlats in endast får användas för studiens syfte. Eldén (2020) lyfter vikten av att noggrant välja ut vilket material som ska användas i analysdelen. Det faktum att vi har tillgång till informationen ger oss inte rätt att använda den om den inte fyller någon funktion för syftet med studien. Vi lade därför stort fokus på att identifiera vilka delar av vårt insamlade material som var användbart för att få svar på våra frågeställningar.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer vi presentera de centrala resultaten i vår studie. Resultatet kommer att presenteras och analyseras med hjälp av den tidigare forskningen och valda teorier. Resultaten grundas i två huvudteman kopplade till studiens frågeställningar: hur skolkuratorer arbetar med barn som utsätts för våld i hemmet samt vilka utmaningar skolkuratorer beskriver i arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet. Till varje huvudtema presenteras subteman.

5.1 Skolkuratorernas arbete med barn som utsätts för våld i hemmet

Det har identifierats tre subteman i skolkuratorernas beskrivning av sitt arbete med barn som utsätts för våld i hemmet, hur de upptäcker våld i hemmet, att upprätta en orosanmälan och hur de samtalar med barnet.

5.1.1 Att upptäcka våldet

En del av skolkuratorernas arbete med barn som utsätts för våld i hemmet är att upptäcka våldet. Det har framkommit att våld vanligen upptäcks genom att skolkuratorerna själva uppmärksammar det, att barnen själva berättar om våldet eller att skolpedagoger upptäcker våldet. Detta går i linje med vad Forsner et al. (2021) uppger om att personal inom skolan har en unik position vad gäller att upptäcka barn som utsätts för våld i hemmet för att upprätta en orosanmälan och erbjuda samtalskontakt. Fem av sex skolkuratorer belyser det faktum att det inte finns gemensamma beteenden som kopplar barn som blir utsatta för våld i hemmet till varandra, varken genom hur de presterar i skolan eller beteende. De barn som blir utsatta för våld i hemmet kan vara både barn som är lågmälda och inte tar mycket plats och de barnen som är högljudda och utåtagerande. Det kan även vara barn som inte utmärker sig alls. Detta går att koppla till vad Goffman (2020) skriver om intrycksstyrning, att dessa barnen medvetet eller omedvetet vill ge intryck av att vara på ett visst sätt för att dölja vissa delar av verkligheten. Även vad Hochschild (2012) skriver om ytligt emotionellt agerande går att koppla till att barnen visar falska emotioner som egentligen inte speglar hur de verkligen känner. En skolkurator belyser det faktum att det kan vara vilket barn som helst:

Om jag tänker tillbaka finns det vissa barn som inte har utmärkt sig. När det kommer fram så tänker man "oj liksom, det här har varit ganska osynligt det här barnet". Inte gjort något väsen av sig. [...] Men jag kan inte se något mönster i att det är några speciella elever.

(Intervjuperson 1)

Samtliga skolkuratorer belyser att det kan finnas tecken och signaler som väcker oro. Ett sådant beteende är barn som ofta hamnar i konflikter och som har svårt att lita på vuxna. Fleckman et al. (2016) lyfter i sin artikel att våld i hemmet ofta har en negativ påverkan på barns relationsskapande. De barn som skolkuratorerna kan misstänka blir utsatta för våld i hemmet, är barn som bryter mot skolans regler och har svårt att upprätthålla relationer till vuxna och barn i skolan. Linell (2017) belyser i sin artikel att barn som utsätts för våld i hemmet ofta har skolrelaterade problem. Fem av sex skolkuratorer i vår studie kunde inte se ett samband mellan varken skolrelaterade problem och våld i hemmet, eller svårigheter att upprätthålla relationer och våld i hemmet. Viktigt att belysa är däremot att skolrelaterade problem och relationssvårigheter är någonting som väcker skolkuratorernas uppmärksamhet för det specifika barnet, vilket i sin tur kan leda till vetskap om våld i hemmet. En skolkurator berättar om hur våld i hemmet kan uppmärksammas:

Relationerna i skolan fungerade aldrig. Det blev fel hela tiden när vuxenvärlden sviker... sviker barn. Då hamnar de också i konflikter gällande relationer och sociala samspel och allt.

(Intervjuperson 2)

En faktor som väcker oro för att barn utsätts för våld i hemmet hos samtliga skolkuratorer är när de får vetskap om konflikter i hemmet. Konflikterna behöver inte handla om att skolkuratorerna får reda på att det har förekommit våld i hemmet. Däremot är stora konflikter i hemmet ofta en anledning för skolkuratorerna att undersöka barnets hemsituation. När skolkuratorerna ställer frågor om hemsituationen, upplevde de skolkuratorer som hade erfarenhet av att jobba inom både högstadie och lågstadie, att de yngre barnen är mer benägna att berätta om sin hemsituation. En skolkurator vittnar om att små barn inte har samma förmåga att skilja rätt från fel att de därför är mer benägna att svara på frågor om sina föräldrar. Detta styrker vad Yablon (2020) uppger avseende att barn kan ha svårt att förstå definitionen av övergrepp. Fyra av sex Skolkuratorer

upplever det därför som lättare att upptäcka våld i hemmet hos de yngre barnen. Detta exemplifieras nedan:

Sen så kanske det är lättare att uppmärksamma det hos små (barn), för de är mycket ärligare för de vet inte så mycket rätt och fel på det här med att skvallra på sina föräldrar.

(Intervjuperson 5)

Två av skolkuratorerna lyfte att ett sätt att upptäcka barn som blir utsatta för våld i hemmet, är genom att informera om barns rättigheter i klasserna. Fyra av sex skolkuratorer lyfter även vikten av att göra barnen uppmärksamma om hur en god relation ser ut, då friskfaktorer även kan belysa vad som inte fungerar i en relation. En skolkurator beskriver hur våld i hemmet kan uppmärksammas genom att utbilda barnen om deras rättigheter:

jag gick upp och planerade med läraren att jag ska visa en kort film om barnkonventionen om att man inte får slå barn. Den är väldigt kort men väcker mycket känslor och sen hade jag också fyrahörnsövningar. När vi gjorde fyrahörnsövningar då brast det för hen. Då började hen gråta och lärare tog hen utanför klassen.

(Intervjuperson 2)

Ovanstående citat går att tolka som att skolkuratoren lyckades framkalla ett djupt emotionellt agerande hos barnet (Hochschild 2012). Barnet blev avslöjad i sitt framträdande när hen inte längre kunde dölja sina känslor kopplat till våldet för publiken (Goffman 2020).

Samtliga skolkuratorer vittnar om att det vanligaste sättet de blir medvetna om att barn blir utsatta för våld i hemmet sker på indikation av skolans pedagoger. Skolkuratoren fortsätter i sin tur att utforska situationen, både genom samtal med barnet och med hjälp av pedagogen, ifall några uppgifter behöver förtydligas. Efter skolkuratorerna fått indikationer från pedagoger brukar barnet kallas in till ett första samtal för att vidare kunna ta ställning till ifall ärendet ska tas vidare eller inte. En skolkurator beskriver det:

Det är ofta ämneslärare eller mentorer som slår larm om att “det är någonting som inte stämmer”. Så att jag får ofta signaler utifrån så att säga. [...] Har jag haft kontakt med den eleven innan då [...] ställer man alltid frågan “hur är läget”. Men ofta tycker jag att jag får indikationer utifrån. Av andra i skolan.

(Intervjuperson 4)

Resonemanget överensstämmer med tidigare forskning som visar att de verksamma inom skolan utgör en unik position i avseende att upptäcka att våld förekommer för att socialtjänsten ska ingripa (Forsner et al. 2021). Det framkom i vår studie att en gemensam faktor avseende att uppmärksamma barn utsätts för våld i hemmet handlar om att vara vaksam på förändring hos barnet. Både vad gäller beteendeförändringar och skolprestation. Precis som tidigare forskning lyfter, handlar att upptäcka våld inte enbart om att identifiera fysiska skador (Tuttle, Rick och Taylor 2019). Beteendeförändringar eller nedstämdhet är även tecken att vara uppmärksam på, vilket stämmer överens med Linells (2017) resonemang om att skolan utgör en viktig funktion i att uppmärksamma våldet. Pedagogerna som arbetar närmast barnen kommer med oro och misstankar till skolkuratorn som sedan fortsätter hantera situationen. Detta skildras i nedanstående citat:

Ja men det kan ju vara allt ifrån att en idrottslärare kommer till mig och säger att “jag tycker att denna eleven har ändrat sitt beteende”, “jag tycker att eleven har slutat duscha”. Det är ju väldigt sällan att jag uppmärksammar det, utan då är det antingen att idrottslärare eller någon annan har uppmärksammat ett annat beteende och så kommer de till mig.

(Intervjuperson 4)

Men det är nog sällan jag har kallat ett barn för att jag är orolig för att den har blivit... Då är det oftast att det är en pedagog som kanske uppmärksammat någonting.

(Intervjuperson 5)

Vidare lyfter samtliga skolkuratorer att det finns situationer där barnet själv berättar om våld i hemmet. Av Yablom (2020) framkommer det att barns benägenhet att berätta om utsatthet ökar när de har byggt upp ett förtroende för skolkuratorn. Detta styrker våra intervjupersoner som lyfter att samtalskontakten ofta är initierad av en helt annan anledning än det våld som barnet sedan väljer att berätta om, vilket skildras nedan:

Oftast är de här av en helt annan anledning, och så kommer det fram. Men jag har också haft någon som kommer och berättar, men det vanligaste är att jag har en pågående samtalskontakt om någonting annat.

(Intervjuperson 4)

5.1.2 Att upprätta orosanmälan

Samtliga skolkuratorer vittnar om att det finns tydliga rutiner för hur de ska upprätta en orosanmälan vid vetskap om barn som utsätts för våld i hemmet. Detta är motsatt från vad Valkyrie, Creamer och Vaughan (2008) säger om att skolkuratorer upplever ovisshet i samband med orosanmälan. Fyra av sex skolkuratorer beskriver att en betydande aspekt i arbetet handlar om att tydligt urskilja sitt uppdrag från socialtjänsten. Alla skolkuratorer uppgav att de upprättade en orosanmälan även i de fall då våld i hemmet inte var konstaterat. Samtliga skolkuratorer betonade vikten av att en orosanmälan upprättades och att socialtjänsten sedan fick utreda allvarligheten i anmälan, vilket skildras i citatet nedan:

Uttrycks det någon form av mental eller fysisk övergrepp hemifrån så kommer jag göra en orosanmälan oavsett om jag tror att det kommer leda någonstans eller inte.

(Intervjuperson 4)

[...] då tänker jag att du gör en (orsanmälan) så snart som möjligt ändå. Och sen är det ju upp till socialtjänsten om det bör ligga på socialtjänstens ansvar eller om det bör ligga på barnhuset.

(Intervjuperson 5)

Ovanstående citat motsätter sig från Tuttle, Ricks och Taylor (2019), där det framkommer att skolkuratorer avstår att anmäla vid misstanke om våld på grund av en ovisshet i huruvida anmälan kommer leda till en utredning eller inte. Valkyrie, Creamer och Vaughan (2008) lyfter att en viktig faktor till att skolkuratorer ska känna sig trygga med att göra orosanmälningar är att chefer står bakom orosanmälan. Även fyra av sex av våra skolkuratorer vittnar om att anledningen till att de upplever sig som trygga i upprättandet av orosanmälan beror på, förutom erfarenhet, att de har kollegor och chefer omkring sig som stöttar skolkuratorerna i upprättandet av orosanmälan. Detta skildras genom nedanstående citat:

Jag känner mig trygg. Jag vet vad jag ska göra. Jag vet vad vi har för regler. [...] lärarna vet också hur de ska göra orosanmälan. Det finns en rutin för anmälan.

(Intervjuperson 2)

Ibland bollar man med en annan kurator för att man får ju in liknande ärenden. “Hur gjorde du här?” Ska man ringa föräldrarna eller ska man göra direkt en orosanmälan? Så jag bollar alltid, eller ibland med kuratorerna. [...] är det inte akut så kan man ta det till EHT (elevhälsoteam) och då pratar man tillsammans och bestämmer “vad gör vi”.

(Intervjuperson 3)

Tre av sex skolkuratorer vittnar dock om en rädsla för att en orosanmälan ska förvärra situationen för barnet. Enligt Forsner et al. (2021) upplever ofta skolkuratorer en oro över att en orosanmälan ska förvärra situationen hemma. Till skillnad från vad Forsner et al. (2021) skriver, uppger samtliga av våra skolkuratorer att rädslan för att barnet ska råka illa ut inte är en anledning till att låta bli att göra en orosanmälan. En skolkurator resonerar såhär:

Ja det går ju inte att komma ifrån att man undrar “blir det värre” eller att man, eller kommer de nu att aldrig mer berätta trots att de fortsätter att bli utsatta, för det blir kanske ett hot hemma [...] att föräldrarna sätter lite munkavle på dem. Den risken finns ju alltid. Men jag tänker att det finns ju också en risk om man inte säger någonting att det bara blir värre.

(Intervjuperson 1)

En aspekt som poängteras som essentiell när barnen självmant berättar om våld i hemmet är att utforska situationen så mycket som möjligt för att kunna utforma en utförlig orosanmälan. Det är vanligt att skolkuratoren pratar med pedagoger för att få en bättre förståelse för situationen. Otto och Brown (1982) resonerar likartat, som menar att ett nära samarbete mellan pedagoger och skolkurator underlättar skolkuratorns arbete med barn som utsätts för våld i hemmet. Genom att skolkuratoren besitter god kunskap vad gäller samverkan med andra professioner utgör skolkuratoren en central del i att samordna arbete, både inom skolan och mellan skolan och samhället (Otto & Brown 1982). Fyra av sex skolkuratorer lyfter faktumet att det är lämpligare att överlåta utforskande samtal till pedagogerna när skolkuratorerna inte har en relation till barnet sedan tidigare. Skolkuratorerna kan istället arbeta med att ge pedagogerna rätt verktyg för att utforska barnets situation, för att inhämta mer information till orosanmälan. Det viktiga samarbetet mellan skolkurator och pedagoger exemplifieras nedan:

Om en elev kommer till mig då vill jag också ha mer information. Då går jag till läraren och frågar vad de vet om eleven. Jag tvekar inte om det jag behöver göra, men jag behöver ibland kanske få mer information så att när jag skriver min orosanmälan då kan jag skriva lite mer om vad jag har fått för information av lärarna, för de har den dagliga kontakten med eleverna.

(Intervjuperson 2)

[...] om jag inte har en relation till barnet så gör jag inte det (kallar till samtal). En gång har jag gjort det för då ville en pedagog till barnet det, men oftast inte. Utan då har jag bara instruerat läraren att “ställ de här frågorna”.

(Intervjuperson 5)

Ovanstående citat går att koppla till Goffmans (2020) begrepp lag. Skolkuratorerna och pedagogerna gör gemensamma framträdanden för att arbeta mot målbilden, vilket är att barnen ska våga berätta om sin utsatta situation.

5.1.3 Att samtala och hantera barnets reaktioner

Samtliga skolkuratorer uppger att de arbetar med att hjälpa barnen hantera deras reaktioner på att bli utsatta för våld genom samtal. Detta styrker Kjellgren, Lilliehorn & Markström (2022) som menar att samtal är en betydande del i arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet. Av samtliga skolkuratorer framkommer det att relationsbyggande är en viktig faktor till att barnen ska känna sig trygga i samtalen. Detta styrker Harbola (2021) genom att belysa vikten av att inte gå för snabbt fram i samtal med barn som utsätts för våld i hemmet, innan relationen hunnits byggas upp. Våra skolkuratorer uppger att en viktig del i relationsbyggandet med barnen är att skapa relationer även till de barnen som inte har en pågående samtalskontakt. En god relation kan bidra till att fler barn känner sig trygga att våga berätta om våld i hemmet. En skolkurator lyfter vikten av att arbeta förebyggande:

Jag pratar ju med vissa elever och det är inga elever jag har samtalskontakt med utan jag försöker ha en fungerande social jargong med alla elever på skolan för att de ska känna sig trygga att komma till mig när det väl behövs.

(Intervjuperson 4)

Något som fem av sex skolkuratorer lyfter är viktigt i samtal med barn som utsätts för våld i hemmet, är flexibilitet i sin samtalsmetodik, då varje barn skiljer sig i sättet att uttrycka sig. Samtliga skolkuratorer lyfter även vikten av att vara inlyssnande, följsam och inte göra antaganden. Även att låta barnet bestämma samtalets takt. Harbola (2021) har visat att en stor del av samtalet med barn som utsätts för våld i hemmet handlar om att kunna behärska hur samtalet ska föras. Det är viktigt att mötas där barnet befinner sig utifrån sin kontext och förutsättningar. Som vår studie tidigare påvisat är det sällan barn själva berättar om våldet, vilket går att koppla till Hochschilds (2012) begrepp om känsloregler. Vi förväntar oss uttrycka olika känslor beroende på vilka situationer vi befinner oss i. Tolkningen kan göras att barnen inte anser att skolan är rätt plats för att uttrycka känslor kopplade till våldet de utsätts för. Således betonar samtliga skolkuratorer vikten av att, trots det svåra ämnet, ta sig tid för barnet och våga ställa utforskande frågor om situationen. Det handlar om att ha ett nyfiket förhållningssätt. Två av skolkuratorerna beskriver det såhär:

[...] jag ställer väldigt mycket frågor, det kan jag väl säga generellt att jag gör. Och sen tror jag också att vi har blivit duktigare på att våga ställa frågorna mycket mer. [...] Vi har fått utbildning i att våga ställa de här frågorna alltså.

(Intervjuperson 1)

Alltså barn är så olika så att man får lite följa hur barnet. Ibland pratar de jättemycket. [...] Det är mer att vara följsam och inlyssnande.

(Intervjuperson 3)

Vidare poängterar samtliga skolkuratorer att samtalet snarare handlar om att visa sig närvarande för barnet, än att arbeta utifrån speciella samtalstekniker. Skolkuratorns förmåga att lyssna är ett återkommande tema i studier om barns upplevelser av att utsätts för våld i hemmet (Forsner et al. 2021; Harbola 2021). En annan viktig aspekt är att samtalet inte ska vara forcerat och att skolkuratoren undviker att framställa sig som den som bestämmer. Att själv låta barnet reflektera över lösningar och förslag på hur situationen kan hanteras är främjande i samtalet. En skolkurator beskriver det:

[...] närvarande och lyssna. För vi kuratorer är väldigt bra på att komma med förslag. Det är också något som jag har lärt mig med tiden att vänta in. [...] för barn är väldigt själva duktiga på att själva

komma fram till en lösning. [...] ibland händer det att eleven inte har något förslag. Då kan jag säga “är det okej att jag kommer med ett förslag, sen får vi se om det här passar dig”. Så det är väldigt viktigt att man har eleven med sig hela tiden, så att det inte blir “jag som bestämmer”.

(Intervjuperson 2)

Fyra av sex skolkuratorer belyser hur barns reaktioner på att bli utsatta för våld i hemmet vanligen karaktäriseras av att barnet normaliserar våldet och ser våldet som en rimlig bestraffning. Precis som Callaghan et al. (2017) lyfter beskriver skolkuratorerna att våld ofta är kopplat till skuld och skam. Samtliga skolkuratorer belyser att samtal med barn som utsätts för våld handlar om att lägga skulden och skammen där den hör hemma, vilket inte är hos barnet. Detta skildras i nedanstående citat:

Ja, det är genom samtal. Först på att lyssna på eleven, och sen att det är vuxna som bär ansvaret, skammen och skulden. Inte barn.

(Intervjuperson 4)

Att även om elever, ungdomar kan göra fel och göra felaktiga val och så där så finns det lagliga aspekter, samhällsnormaspekter på vad som är ett lämpligt eller logiskt straff på någonting, eller konsekvens på någonting de har gjort fel där våld aldrig ingår. [...] tills eleven ändå kan få någon form av förståelse och acceptans på att “Ja, men det är det här som är felet, det är inte jag eller det jag har gjort”, utan “det är de här sakerna som har påverkat”.

(Intervjuperson 4)

Ovanstående citat går att koppla till Goffmans (2020) begrepp “intrycksstyrning” som handlar om hur personer på ett medvetet eller omedvetet sätt, beter och anpassar sig efter den situation de befinner sig i. I samtalet med skolkuratoren försöker barnet presentera en bestämd bild av sig själv och försöker styra de intryck skolkuratoren får av barnet. Eftersom barnen försöker få skolkuratoren att uppfatta situationen på ett önskvärt sätt, kan tolkningen göras att barnet försöker skydda sig själv och sin familj från verkligheten.

5.2 Utmaningar i arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet

I denna studie beskriver skolkuratorerna utmaningar de möter i sitt arbete med barn som utsätts för våld i hemmet: att upptäcka våldet, lojalitet, skuld och stigma kopplat till våldet, att

upprätthålla en god relation till föräldrarna och barnet, brister i skolans resurser och slutligen samverkan med utomstående professioner.

5.2.1 Att upptäcka våldet

Svårigheten att uppmärksamma barn som utsätts för våld i hemmet är den mest framträdande utmaningen skolkuratorerna beskrev. Denna utmaning bekräftas av Yablon (2020) som lyfter att barns bristande förmåga att berätta om våldet försvårar upptäckten. Utmaningen med att upptäcka våldet kan kopplas till Goffmans (2020) begrepp om främre och bakre region. Det sociala sammanhanget med skolkuratoren representerar den främre regionen där barnet framställer sig själv på ett sätt som upprätthåller den bild barnet vill ge av sig själv, medan hemmet representerar den bakre regionen som består av sidor barnet vill dölja för omgivningen. Två skolkuratorer belyser utmaningen att upptäcka våldet:

Sen är utmaningen att hitta, alltså eftersom vi inte får inte särskilt mycket när det kommer till våld så är väl utmaningen att hitta de barn som är utsatta.

(Intervjuperson 3)

Nej utmaningen är ju att de inte, att det finns en stor risk att de inte berättar, de är oroliga vilka konsekvenser som finns. Ja, så det är just nog att nå dem och att de ska berätta det. Det är väl den stora utmaningen.

(Intervjuperson 5)

Vid frågan ifall skolkuratoren har någon åsikt om hur man hade kunnat arbeta med för att bli bättre på att upptäcka våldet, vittnar fyra av sex skolkuratorer om vikten av att våga fråga. Framförallt att personal som arbetar nära barnen dagligen vågar fråga i situationer där de upptäcker avvikande beteenden hos barnet. Yablon (2020) lyfter att våga fråga som en betydande del i att upptäcka våldet, då barn själva kan ha svårt att verbalisera övergrepp och våld. Goffman (2020) uppger att mista kontrollen över den bakre regionen kan resultera i oönskade konsekvenser för personen. Således kan en enkel fråga vara ett sätt att hjälpa barnet att våga blotta mer av den bakre regionen. Vikten av att våga fråga, både som skolkurator och andra pedagoger skildras nedan:

Men utmaningen är väl det att upptäcka det. En del pedagoger kanske har en rädsla att fråga, att liksom våga fråga [...] ibland det här med att våga fråga, våga ta upp "varför ritat barnet en sådan här teckning?", eller när den säger "såhär". Att våga fråga mer.

(Intervjuperson 6)

Som jag tänkte att i mina samtal att jag ändå ska ha rutinfrågor. För får någon elev en fråga, de kanske inte har tänkt berätta men om de får en fråga så kanske de säger det. Och samma där med information att små barn vet kanske inte ens att de är utsatta, att våga prata om det.

(Intervjuperson 3)

Ytterligare en aspekt som skolkuratorerna pekar på som utmaning i upptäckandet av våldet är att barnen befinner sig i en ojämlik maktrelation i förhållande till föräldern. Tre av sex skolkuratorer vittnar om barns rädsla att råka förstöra för föräldern som en anledning till att barnen inte berättar om våld i hemmet. Vidare poängterar skolkuratorerna att föräldern många gånger är medveten om barnens rädsla, vilket de utnyttjar. Messin (2011) lyfter att maktbalansen är viktig att förstå för professionella som arbetar med barn som utsätts för våld i hemmet. Barnet har inte samma kapacitet att ta sig ut från relationen. En skolkurator resonerar:

Ja, de tänker ju att de (föräldrarna) kommer åka i fängelse och de kommer aldrig få träffa dem igen. Ofta är det ju de hoten föräldrarna också använder. Så att det är inte konstigt att de tror på det.

(Intervjuperson 4)

5.2.2 Lojalitet, skuld och stigma

Fem av sex skolkuratorer uppger att en anledning till att det är en utmaning att upptäcka våld i hemmet hos yngre barn, är på grund av att små barn är lojala mot sina föräldrar. Detta belyser Callaghan et al. (2017) som menar att det finns en tystnadskultur i familjen som barn lär sig att leva efter. En skolkurator beskriver utmaningen nedan:

Så att det är ett dilemma hela tiden och veta liksom vad är det vi tittar efter? Små barn är oerhört lojala mot sina föräldrar.

(Intervjuperson 1)

Goffman (2020) lyfter begreppet lag som en metafor för hur personer som har en betydelsefull relation till varandra iscensätter framträdanden tillsammans. Att barnen avstår från att berätta om

våld i hemmet till följd av en lojalitet till sina föräldrar, kan tolkas som att familjen har en tyst överenskommelse om att våld i hemmet inte är någonting som det pratas om utåt. Ifall barnen berättar för skolkuratorerna om våldet kan det sabotera för hela laget. Således arbetar barnen aktivt för att inte avslöja den riktiga verkligheten. Genom emotionellt arbete understryker barnen de negativa känslor som våldet medför och fokuserar istället på att framhäva de känslor framställer föräldrarna på ett positivt sätt (Hochschild 2012). Samtliga skolkuratorer uppger att det är viktigt att förstå att barnen kan ha ambivalenta känslor till sina föräldrar trots att de utsätter barnen för våld. En skolkurator beskriver det:

[...] yngre barn har ju en mer ren och orörd kärlek gentemot sina föräldrar kanske vilket gör det mycket svårare för dem att greppa att "Ja men, det här är fel, och det är på grund av att mina föräldrar gör fel, inte på grund av det jag gjort fel". Så är det ju. Ju yngre de är, desto svårare blir det ju att resonera logiskt.

(Intervjuperson 4)

Tre av sex skolkuratorer uppger även att äldre barn också har lojalitet mot sina föräldrar, men att våldet för dem också är förenat med skam och stigma. Vidare menar skolkuratorerna att barn ofta vill vara "normala" och inte sticka ut från normen. Att berätta om våld i hemmet blir extra svårt för de barnen som kopplar våld i hemmet med skam. För dessa barn blir det extra viktigt att skilja på främre och bakre region (Goffman 2020). Eftersom bakre regionen är förenat med skam och stigma, blir konsekvenserna av ett avslöjande stora för barnet. Att våld i hemmet är förenat med skam och stigma bidrar till en utmaning för skolkuratorerna att både uppmärksamma våldet och motivera barnen till att berätta om våldet. En skolkurator lyfter detta:

Saker som händer i hemmet är lite tabubelagt. Alltså man vill ju vara normal och allt sånt avviker ju från normen i form av kriminella föräldrar, i fall man har föräldrar med diagnoser, ifall man har väldigt religiösa föräldrar, eller ifall man är väldigt ekonomiskt utmärslade. [...] och då tänker jag att, är det så stort stigma att visa den utsattheten. Att visa då att det är våld i hemmet, eller något annat som inte är fungerande i hemmet, det blir ju jättesvårt.

(Intervjuperson 4)

Det visar sig även vara en upplevd skillnad hos skolkuratorerna att uppmärksamma våldet kopplat till barnens ålder. Tre av sex skolkuratorer beskriver våld i hemmet som mer vanligt

förekommande i yngre åldrar. Att äldre barn är mer måna om att inte avslöja våldet kan kopplas till Goffmans (2020) begrepp om lag. De äldre barnen har en större medvetenhet om vilka risker som kommer med att förstöra för laget. En skolkurator beskriver nedan sin bild av varför det kan vara svårare att upptäcka våld i hemmet bland mellan- och högstadiel elever:

[...] i lågstadiet är det ju mer, då berättar de ganska fritt och de tänker inte på vilka konsekvenser det får, när de är i mellanstadiet, då är de lite mer att det tänker konsekvenser. Om jag berättar detta så kanske mamma och pappa åker illa ut och så då berättar jag inte. [...] mellanstadiet då är det lite mer, de har de mognat lite och de vet vilka risker som finns med att man gör vissa saker och jag tror att det är därför det är mindre förekommande i mellanstadiet än i lågstadiet.

(Intervjuperson 5)

Fyra av sex skolkuratorer lyfter även faktumet att barn kan ha svårt att förstå att föräldrarnas bruk av våld är fel. Särskilt i fall där barnen har levt med våld i en längre period, sker det en normalisering av våldet. Detta styrker Callaghan et al. (2017) som menar att barn som växer upp med våld i hemmet ofta antar att våldet sker hos alla familjer. En skolkurator resonerar:

Ja men det kan ju vara skuld och skam som ni var inne på, men det kan ju också vara att barnet har växt upp och tänkt att "såhär är det liksom".

(Intervjuperson 6)

Fem av sex skolkuratorer belyser även att normalisering av våldet medför en utmaning i hur de samtalar om våldet. Barnen vill ofta försvara sina föräldrar och kan beskylla sig själva för att våldet sker. Skolkuratorerna ser det som en utmaning att få barnet att inse allvarligheten i vad föräldrarna utsätter dem för. Samtidigt behöver skolkuratorerna bekräfta barnet i deras ambivalenta känslor gentemot den som utsätter dem för våldet. Således blir det en utmaning för båda parterna att följa känsloreglerna, när de inte kan möta och matcha varandras emotioner kring våldet (Hochschild 2012).

5.2.3 Att upprätthålla en god relation till föräldrarna och barnet

Vid frågan om vilka utmaningar skolkuratorer upplever i sitt arbete, nämner fyra av sex skolkuratorer svårigheten att behålla en god relation till föräldrarna efter en orosanmälan. Tuttle, Ricks och Taylor (2019) lyfter att skolkuratorer upplever en rädsla för repressalier från

föräldrarna till barnet. En rädsla för föräldrarna har identifierats bland våra intervjupersoner, däremot betonas att behålla en god relation till föräldrarna som en större utmaning. En av skolkuratorerna uppger att föräldrarna ofta förknippar orosanmälan med skam och skuld:

Alltså.. det är ju enormt stigmatiserande att komma till socialtjänsten. De ser ju det inte som hjälp utan de ser det som samhällets straff. Att nu har de gjort fel och nu blir de anmälda. De ser det inte som en möjlighet till hjälp. [...] Och att inte bli förstådda, att de kommer dit och att de kommer sitta och skämmas, alltså att de ska få sig en utskällning.

(Intervjuperson 3)

Skammen leder ofta till att föräldrar undviker skolan vilket fyra av sex skolkuratorer uppger som problematiskt då ett gott samarbete mellan familj och skola är viktigt för barnets mående. Att skam kan resultera i ett undvikande beteende från förälderns sida, går att koppla till vad Hochschild (2012) skriver om att människor anpassar sina känslor efter vilka sociala sammanhang de befinner sig i, samt sättet andra reagerar på de emotioner som uttrycks. Om föräldrarna tror att personalen på skolan är arga på dem, undviker föräldrarna skolan för att de inte vet hur de ska bemöta personalen i deras känslor. Två skolkuratorer beskriver:

[...] det kan ju handla om att de (föräldrarna) får skuld-känslor eller skäms. Jag har haft föräldrar som känner att de inte vill gå och lämna sina barn eller möta pedagogerna eller så.

(Intervjuperson 6)

Ja och det är väldigt sällan föräldrarna hör av sig i efterhand, för det är ofta ganska såhär skamfyllt så att det brukar inte vara så mycket, det brukar bli tyst efter det.

(Intervjuperson 5)

Vidare vittnar tre av sex skolkuratorer även om att en del föräldrar blir arga på personalen som har upprättat orosanmälan. En skolkurator vittnar om att det kan upplevas obehagligt att stå bakom en orosanmälan eftersom alla föräldrar inte vet vart gränsen går:

Jag kan bli rädd för föräldrar ibland. Jag och vi (skolan) är hotade av en förälder. Alltså det finns föräldrar som är gränslösa. De kan ringa hem till en anonymt, och de kan hålla på med hot.

(Intervjuperson 2)

Hochschild (2012) uppger att emotionellt lönearbete handlar om att anpassa sig efter olika situationer i sitt arbete genom att dölja eller skapa emotioner. När skolkuratorerna upplever en rädsla för föräldrar kan tolkningen göras att de arbetar för att trycka ner dessa känslor inför barnet och istället ge sken av en trygghet. Ifall skolkuratoren hade visat sin rädsla för barnet finns risken att barnet inte vågar berätta om våldet i hemmet.

Fem av sex skolkuratorerna lyfter även en utmaning i att behålla en god relation till barnet efter en orosanmälan. Det är inte ovanligt att barnen känner sig svikna när de får reda på att skolkuratoren behöver upprätta en orosanmälan. Det är heller inte ovanligt att barnet inte längre vill träffa skolkuratoren efter att en orosanmälan har upprättats. En skolkurator beskriver hur barn kan reagera:

Ibland blir också eleven tyst. Vill inte längre prata med oss. Eleven har förlorat sitt förtroende. Det händer att eleven slutar att komma till mig, tyvärr, för att de känner att de har gjort något som var inte okej, det var inte rätt mot familjen.

(Intervjuperson 2)

Att barnen inte längre vill komma och prata med skolkuratoren går att koppla till vad Goffman (2020) skriver om främre och bakre regionen. Barnen som berättar om våld i hemmet kan i efterhand uppleva att de har mist kontrollen över den bakre regionen som de länge har strävat efter att hålla gömd för allmänheten.

5.2.4 Skolans resurser

Samtliga Skolkuratorer poängterar att det är avgörande att ha en relation till barnen om de ska våga berätta om att de blir utsatta för våld i hemmet, vilket även Kjellgren, Lilliehorn och Markström (2022) lyfter som väsentligt i arbete med barn som utsätts för våld i hemmet. Samtidigt vittnar fem av sex skolkuratorer om att en stor utmaning i arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet, är att skolans resurser inte räcker till för att skapa en trygg relation till alla barn. Av Münger & Markström (2019) har det framkommit att skolkuratorer anser det som avgörande att ha ett gott samarbete med elevhälsoteamet för att kunna arbeta med barn som utsätts för våld i hemmet. Fem av sex skolkuratorer i vår studie resonerar annorlunda. De menar

istället att elevhälsoteamet är en trygg punkt, men att det essentiella är att ha en öppen och fungerande relation till pedagogerna. Skolkuratorerna belyser att pedagogerna har störst chans att bygga upp en relation till varje enskilt barn eftersom de träffas dagligen. Däremot finns det en utmaning i skolans resurser när det kommer till att skapa en personlig relation till barnen. Detta skildras av två skolkuratorer nedan:

Jag skulle vilja att lärarna inte hade för många elever att ta hand om. När man har många elever, då tappar man de här eleverna. När samhället vill spara, är skolan en given arbetsplats.

(Intervjuperson 2)

nej men om lärarna kanske ägnar 90% av sin arbetstid till undervisning och till undervisningsplanering och utvecklingsområden och sånt, så är det ju 10% mer som man har, 10% som man har till mer likabehandlingsarbete, bjuda in fortbildning till saker som inte är pedagogiska, så det är väl mer utmaning att hitta, hitta tid i schemat för de andra sakerna.

(Intervjuperson 5)

Av Münger & Markström (2019) framkommer det att skolkuratorer har svårt att urskilja vad deras roll är när det kommer till att uppmärksamma barn som utsätts för våld i hemmet. Samtliga skolkuratorer i vår studie upplever ingen svårighet att identifiera sitt ansvarsområde, däremot belyser skolkuratorerna att resurserna inte räcker till att ha kunskap om alla olika områden som deras arbete täcker. Vilka frågor som prioriteras baseras på skolkuratorns personliga uppfattning om vilka frågor som är viktiga att lyfta i skolan. Dessutom lyfter fyra av sex skolkuratorer att en utmaning med våld i hemmet är att varje fall ser olika ut vilket gör det svårt att skapa tydliga rutiner. Skolans resurser räcker inte till att skapa en rutin för varje enskilt fall då det finns andra ämnen som också måste prioriteras. Två skolkuratorer beskriver detta:

[...] det är lite av en viktig fråga för mig att just prata om jämställdhet och uppmärksamma våld, så att det har också kanske med personbaserat att göra, vem som kommer in och vilka frågor man vill driva.

(Intervjuperson 3)

Men jag är själv på 510 högstadiel elever. Om vi rent statistiskt tittar på de här 510 högstadiel eleverna så finns det 20-30 med självskaðebeteende, 20-30 med drogproblematik, 20-30 med kriminellt belastat beteende, 20-30 som kanske utsätts för våld i hemmet, 20-30 med hedersproblematik. Det gör det lite svårt.

(Intervjuperson 4)

Två av sex skolkuratorer lyfter det faktum att deras huvuduppdrag ligger i att eleverna ska klara av skolans lärandemål. Detta styrker vad Münger och Markström (2019) uppger om att personal på skolan anser att deras ansvar främst är att eleverna ska uppnå de lärandemål som finns. De skolkuratorer som anser att lärandemålen är deras största fokus, upplever en frustration över att de måste utföra andra delar i sitt arbete som inte är skolrelaterat, men som ändå förväntas av dem. Det finns inte tillräckligt med resurser för att hantera barn som utsätts för våld i hemmet, ändå bidrar anmälningsplikten till att skolkuratorerna är tvungna att hantera dessa situationer. En skolkurator belyser detta:

[...] mitt primära mål är ju egentligen att ge eleverna verktyg för att hantera sin tillvaro på skolan för att de ska lyckas i skolan. Allt annat som man diskuterar nu om att elevhälsan och skolkuratorerna ska göra, det är inte skolans uppdrag och det är inte skolkuratorns uppdrag. För de pratar ju om att jag ska vara någon slags "mini-bup".

(Intervjuperson 4)

Resterande fyra skolkuratorer i vår studie anser att det, motsatt från vad som framkommer av Münger och Markström (2019), är en självklarhet att hantera problem som inte är skolrelaterade. Det framkommer tydligt att det finns en skillnad i vad skolkuratorerna anser ligger inom deras ansvarsområde. Skolkuratorerna som anser att barnens problem, oavsett vilken typ av problem, går under deras ansvar, resonerar att skolan och barnens mående ofta går in i vartannat. Skolkuratorerna menar vidare att fokus snarare behöver riktas åt att arbeta mer förebyggande än vad de har möjlighet till just nu. Detta exemplifieras nedan:

Det blir ju ofta att allt går in i varandra. Det är ju verkligen så att "ja man ska jobba med skolrelaterat", men hur man mår påverkar ju hur man har det i skolan och hur man mår i skolan. Och det blir ju att man prioriterar, om man känner att ett barn inte mår bra. Framförallt om det har varit något våldsamt eller man gjort en orosanmälan om något annat så är det ju ofta att de barnen prioriterar man ju.

(Intervjuperson 6)

5.2.5 Samverkan med utomstående professioner

Fem av sex skolkuratorer vittnar om att ett gott samarbete och kommunikation med socialtjänsten är avgörande för att de ska känna sig trygga i arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet. Detta styrks av Valkyrie, Creamer och Vaughan (2008) som menar att det finns en rådande oro hos skolkuratorer huruvida orosanmälningar faktiskt kommer att utredas av andra myndigheter. Tre av sex skolkuratorer belyser en brist hos socialtjänsten vad gäller att uppdatera skolan i hur man skriver bra orosanmälningar. När samverkan mellan socialtjänst och skola fungerar beskriver skolkuratorerna att deras arbete underlättas:

Nej men det som behövs är tydliga rutiner [...] Samt att man har en bra samverkan med socialtjänsten som jag tycker att vi har nu. Det är det helt enkelt och att de också kan komma hit med jämna mellanrum så att pedagogerna uppdateras över rutiner och sånt.

(Intervjuperson 5)

Sen har ju också samverkansträffar just för att lära känna varandra och ännu mer om hur de jobbar och tänker kring vissa ärenden och vad de behöver i en anmälan. Och lite hur de tänker [...] att de vill ha in den så snabbt som möjligt och sen är det ofta väntetid om det nu går till polisutredning.

(Intervjuperson 6)

Till skillnad från vad Münger och Markström (2019) lyfter avseende skolkuratorers upplevelse av en bristfällig kunskap i skolans ansvar, var samtliga skolkuratorer överens om att det fanns en tydlighet i deras ansvarsområde. Däremot beskriver de en upplevd avsaknad av struktur i andra organisationer som i sin tur påverkar skolkuratorns sätt att kunna utföra ett tidseffektivt arbete. Att socialtjänsten inte har en fungerande organisation framhävs som en av anledningarna till detta. Omsättning av personal och oerfarna socialsekreterare lyfter skolkuratorerna som andra anledningar till att samarbetet blir problematiskt. Detta skildras nedan:

[...] det gäller också att det finns en fungerande organisation inom socialtjänsten. [...] det kan ju vara att det är väldigt stökigt hos socialtjänsten, det är alltid i en omorganisation och varje gång jag träffar de är det nya socialsekreterare och det är oftast ganska nyutexaminerade personer som har sådana tjänster, som är typ de svåraste tjänsterna som finns inom socialt arbete.

(Intervjuperson 5)

Vidare beskriver tre av sex skolkuratorer även en upplevd avsaknad av samarbetet mellan skola och andra utomstående instanser som exempelvis barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Denna brist i samverkan resulterar i kommunikationssvårigheter om vilket ansvarsområde respektive profession syftar till att hantera. Dessutom vittnar skolkuratorerna om att det finns en brist på förtroende för varandra, som således tar tid från arbete som hade kunnat ägnats åt barnen. En skolkurator belyser problematiken:

Ja för det är faktiskt en svårighet, alltså i samarbetsparterna att BUP litar inte på att skolan gör allt och vi litar inte på socialtjänsten [...] det märker man ju på SIP möten att det är verkligen "Ni ska göra det" och alltså istället för att samarbeta så det blir "men ni måste göra det". [...] Fast det har man kämpat med i många år. Samverkan liksom.

(Intervjuperson 3)

Detta kan kopplas till Hochschilds (2012) begrepp om emotionellt lönearbete. Emotionellt arbete fokuserar på de krav omgivningen sätter i det sociala samspelet och i relationer, vilket kan göra att människor behöver dölja eller skapa emotioner. Detta kan resultera i att yrkesverksamma behöver trycka ned negativa känslor som kan uppstå i arbetet där ett gott tillmötesgående krävs för ett bra samarbete. Samverkan är en förutsättning för att arbetet mellan skola och externa professioner ska fungera. Ovanstående citat exemplifierar hur det kan se ut när det emotionella lönearbetet fallerar. Underliggande emotioner, såsom frustration, lyfts till ytan vilket resulterar i anklagande istället för kommunikation. Detta bekräftas även i vissa tidigare studier som lyfter att skolkuratorer ser kommunikationen mellan skolan och andra myndigheter som bristfällig (Valkyrie, Creamer & Vaughan 2008).

6. Avslutande diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka skolkuratorers arbete med barn som utsätts för våld i hemmet, samt vilka utmaningar skolkuratorer beskriver i sitt arbete med barn som utsätts för våld i hemmet. Resultatet visar att skolkuratorer beskriver sitt arbete genom tre teman: att upptäcka våldet, att upprätta orosanmälan samt att samtala och hantera barnets reaktioner på att bli utsatta för våld i hemmet. Till skillnad från vad Harbola (2021) uppger om att skolkuratorer är den främsta skolpersonalen i uppmärksammandet av våld i hemmet, uppger våra skolkuratorer

att det är i samarbete med pedagoger som de har störst möjlighet att uppmärksamma våld i hemmet. I likhet med Harbola (2021) lyfter skolkuratorerna att deras arbete handlar om vilka tecken man ska vara uppmärksam på, men betonar samtidigt att det kan vara vilket barn som helst som blir utsatt för våld. Samtliga skolkuratorer lyfter att de har god kunskap om hur de ska upprätta en orosanmälan vid kännedom om våld. Studiens resultat visar även att en väsentlig faktor i arbete med barn som utsätts för våld i hemmet, är att kunna behärska samtalen och förmågan att lyssna, vilket tidigare forskning också påvisat (Harbola 2021).

Samtliga skolkuratorer lyfter svårigheten att uppmärksamma våldsutsatta barn som den främsta utmaningen. Ytterligare en utmaning är att upprätthålla en god relation till föräldern och barnet efter en orosanmälan, då orosanmälan ofta förknippas med skuld och skam. I linje med Callaghan et al. (2017) uppger samtliga skolkuratorer att det är en större utmaning att upptäcka våld i hemmet hos äldre barn, då äldre barn förstår mer av skuld, skam och vilka konsekvenser att berätta kan medföra.

Till skillnad från vad som framkommer av Münger & Markström (2019) upplevde våra skolkuratorer ingen otydlighet kring vad som ingår i deras arbetsområde. Skolkuratorerna i vår studie beskrev däremot att skolans resurser inte är tillräckliga för att täcka de områden deras arbete syftar till. Skolkuratorerna upplever även utmaningar i samverkan med utomstående professioner. Till skillnad från den tidigare forskningen, var inte skolkuratorerna oroliga för att en orosanmälan inte ska utredas av socialtjänsten (Valkyrie, Creamer & Vaughan 2008). Däremot upplevde skolkuratorerna i vår studie utmaningar i att ha en fungerande kommunikation med utomstående professioner. Utomstående organisationers avsaknad av struktur och kompetens lyfts som en anledning till ett försämrat samarbete med andra professioner.

Resultatet vi har kommit fram till belyser viktiga aspekter i arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet, som även kan vara användbart för andra professioner som kommer i kontakt med samma målgrupp. I vår studie har det framkommit att samarbete med utomstående professioner är avgörande för att skolkuratorerna ska känna sig trygga i sin roll. Socialtjänsten är en av de professionerna som skolan har det främsta samarbetet med vad avser barn som utsätts för våld i hemmet. Skolkuratorerna i vår studie har belyst delar som fungerar och inte fungerar i samarbete

med utomstående professioner. Att ha förståelse för vad utomstående professioner anser främjande för ett gott samarbete kan bidra till bättre samverkan. Studien är även av relevans för de som kommer i kontakt med barn som utsätts för våld i hemmet, då skolkuratorerna belyser viktiga aspekter i hur man uppmärksammar och samtalar med målgruppen.

Studien har haft en kvalitativ ansats där sex stycken skolkuratorer har intervjuats. Till följd av detta är av vikt att vara medveten om att resultatet inte är generaliserbart. Vår studie har syftat till att fånga specifika skolkuratorers upplevelser av att arbeta med barn som utsätts för våld i hemmet. Med detta i åtanke är det inte möjligt att generalisera vårt resultat på alla skolkuratorer, då varje skolkurator har sina specifika upplevelser av ämnet. Bryman (2018) menar att man inom kvalitativ forskning generaliserar till teori och tidigare forskning. För att sträva efter generaliserbarhet till en större population hade en kvantitativ ansats varit nödvändig.

Ett ämne som hade varit intressant att studera i framtiden är huruvida arbetet med barn som utsätts för våld i hemmet skiljer sig mellan manliga och kvinnliga skolkuratorer. Under intervjuerna kunde vi urskilja olikheter i svaren mellan de olika könen. I framtida studier hade det varit intressant att jämföra hur manliga och kvinnliga skolkuratorer ser på sina ansvarsområden och deras sätt att samtala med barnen. Finns det skillnader i hur manliga respektive kvinnliga skolkuratorer utför sitt arbete med barn som utsätts för våld i hemmet?

7. Referenslista

Ariklar

Bolton C. Sharon och Carol Boyd (2003) Trolley dolly or skilled emotion manager? moving on from Hochschild's Managed Heart. *Work, Employment & Society*, 17(2) p. 289-308

Bryant, Jill K. (2009) School Counselors and Child Abuse Reporting: A National Survey. *professional school counseling* 12(5): 333-342.

Callaghan, Jane Elizabeth Mary, Lisa Chiara Fellin, Stavroula Mavrou, Joanne Alexander & Judith Sixsmith (2017) The Management of Disclosure in Children's Accounts of Domestic Violence: Practices of Telling and Not Telling. *J Child Fam Stud*, 26: 3370–3387

Devaney, John (2015) Research Review: the Impact of Domestic Violence on Children. *Irish probation journal* 12: 79-94.

Fleckman M. Julia, Stacy S. Drury, Catherine A. Taylor & Katherine P. Theall (2016) Role of Direct and Indirect Violence Exposure on Externalizing Behavior in Children. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 93(3).

Forsner, Maria, Gudrun Elvhage, Beatrice Marianne Ewalds-Kvist och Kim Lütznén (2020) Moral Challenges When Suspecting Abuse and Neglect in School Children: A Mixed Method Study. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 38

Harbola, Ritu. (2021) Impact and need of psychological counseling in a school setting. *IAHRW International Journal of Social Sciences Review*. 9(2) p84-87.

Holt, Stephanie, Helen Buckley och Sadhbh Whelan (2008) The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature. *Child Abuse & Neglect*. 32: 797–810

Kjellgren Maria, Sara Lilliehorn & Urban Markström (2022) The counselling practice of school social workers in Swedish elementary schools. A focus group study. *Nordic Social Work Research*.

Källström, Åsa & Sara Thunberg (2019) “Like an Equal, Somehow” - What Young People Exposed to Family Violence Value in Counseling. *Journal of family violence* 34: 553-563.

Linell, Hanna (2017) The characteristics and extent of child abuse: findings from a study of the Swedish Social Services child protection. *European Journal of Social Work*, 20(2) 231–241

Messing, T. Jill (2011) The Social Control of Family Violence. *Journal of Women and Social Work* 26(2). 154-168

Münger, Ann-Charlotte & Ann-Marie Markström (2019) School and Child Protection Services Professionals’ Views on the school’s Mission and Responsibilities for Children Living with Domestic Violence – Tensions and Gaps. *Journal of family violence* 34: 385-398.

Otto Mary L. & Robert W. Brown (1982) The School Counselor: Understanding and Responding to Abusive Families. *JSTOR Journals*. 30(2)

Sköld, Johanna, Bengt Sandin & Johanna Schiratzki (2020) Historical Justice Through Redness Schemes? The Practice of Interpreting The Law and Physical Child Abuse in Sweden. *Scandinavian journal of history* 45(2): 178-201.

Thompson, E. Heather & Shannon Trice-Black (2012) School-Based Group Interventions for Children Exposed to Domestic Violence. *J Fam Viol* 27: 233-241.

Tuttle, Malti, Lacey Ricks & Margie Taylor (2019) A child abuse reporting framework for early career school counselors. *The professional counselor* 9(3): 238-251.

Valkyrie, Karena T., D. Andrew Creamer & Leila Vaughn (2008) Mandatory Reporting and School Counselors: Reporting Laws, Obstacles, and Solutions. *Alabama counseling association journal* 34: 18-33.

Yablon, Yaacov B. (2020) Students' willingness to seek help from school staff when coping T with parental maltreatment. *Child abuse and neglect* 103: 1213-1227.

Litteratur

Ahrne Göran & Peter Svensson (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Burns, Tom (1992) Erving Goffman. London: Routledge

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur

Eriksson-Zetterquist Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa intervjuer*. Malmö: Liber

Goffman, Erving (2020) *Självframställning i vardagslivet*. Lund: Studentlitteratur

Hochschild, Arlie Russell (2012) *The Managed Heart – Commercialization of human feeling*. Berkeley: University of California Press.

Persson, Anders (2020) Introduktion till Erving Goffmans sociologi. I: Erving Goffman (red.) *Självframställning i vardagslivet*. Lund: Studentlitteratur

Rennstam Jens & David Wästerfors (2015) Att analysera kvalitativt material. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Sinisalo, Eveliina. & Moser Hällen Linn. (2018) Vad är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer? I: Eveliina Sinisalo & Linn Moser Hällen (red.) *Våld i nära relationer*. Liber AB, Stockholm.

Sinisalo Eveliina. & Moser Hällen Linn. (2018) Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i en samhällskontext. I: Eveliina Sinisalo & Linn Moser Hällen (red.) *Våld i nära relationer*. Liber AB, Stockholm.

Webbsidor

Brå (2023) *Barnmisshandel*. <https://bra.se/statistik/statistik-om-brottstyper/barnmisshandel.html>
[Hämtat: 2023-11-02]

NCK (2023) *Barn som upplever våld*.

<https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/barn-som-upplever-vald/barn-som-upplever-vald/> [Hämtat: 2023-11-02]

Skolverket (2023) *Barnkonventionen i skolan*.

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/barnkonventionen> [Hämtat: 2023-11-07]

Socialstyrelsen (2023) *Våld mot barn*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/vald-mot-barn/> [Hämtat: 2023-11-02]

Unicef (2020) *Barnkonventionens ställning i Sverige*.

<https://unicef.se/barnkonventionen/barnkonventionens-stallning-i-sverige> [Hämtat: 2023-11-02]

Unicef (u.å) *Barnkonventionen*.

https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten?_gl=1*t3d4fa*_up*MQ..&gclid=CjwKCAjwkY2q

BhBDEiwAoQXK5dsog-KOtXDg6aw72rszEZk57z9fknr_Nf6aRqUPkTfvsnZzKpO2LxoCcP8Q
AvD_BwE [Hämtat: 2023-11-02]

Lagar

SFS 2010:800 *skollagen*

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Öppningsfrågor:

- Hur länge har du arbetat som skolkurator?
- Finns det en handlingsplan för hur personal på skolan ska arbeta vid kännedom om våld i hemmet?
- Vilka aktörer samarbetar du med inom skolan?

1. Arbete med barn som utsätts för våld i hemmet

- Hur arbetar du med barn som utsätts för våld i hemmet?
  - Har du kommit i kontakt med elever som är utsatta för våld i hemmet?
  - Om ja: Hur uppmärksammade du eleven?
  - Vilka symtom och tecken letar du efter vid misstanke om våld i hemmet?
  - Arbetar du efter några speciella samtalstekniker för att hjälpa barnet att berätta?
  - Vad gör du om du får vetskap om att ett barn blir utsatt för våld i hemmet?
- Har du något mer du vill tillägga?

2. Utmaningar skolkuratorer beskriver i arbetet med barn som är utsatta för våld i hemmet

- Vilka utmaningar möter du i rollen som skolkurator i arbete med barn som utsätts för våld i hemmet?
  - Hur skulle du känna inför att anmäla misstanke om våld i hemmet?
  - Vilka rädslor upplever du i samband med en orosanmälan?
  - Hur hjälper du barnet att hantera eventuella skuld- och skamkänslor kopplat till våldet?
- Vilka brister kan du se i skolans resurser vad gäller barn som blir utsatta för våld i hemmet?

- Vad anser du att skolan skulle kunna göra för att underlätta ditt arbete?
- Hur pass trygg känner du dig i att du vet hur du ska agera vid vetskap om barn som blir utsatt för våld i hemmet?
- Vad anser du behöva för att känna dig så trygg som möjligt i din roll?
- Har du något mer du vill tillägga?

8.2 Bilaga 2: Informationsbrev

Informationsbrev till dig som är skolkurator - förfrågan om deltagande i intervjustudie

Vi heter Clara Böttern och Sandra Wideroos. Vi läser vår sjätte termin på Socionomprogrammet på Lunds universitet, Campus Helsingborg. Under denna termin skriver vi vårt examensarbete vilket är anledningen till att vi kontaktar dig.

Syftet med vår uppsats är att studera skolkuratorers arbete med barn som blir utsatta för våld i hemmet.

Många barn upplever indirekt eller direkt våld i hemmet. Då barn spenderar mycket av sin tid i skolan, har skolan och skolkuratorer en nyckelroll när det kommer till att identifiera barn som far illa i hemmet.

Mot den bakgrunden vill vi genomföra en intervjustudier med skolkuratorer, med förhoppningen att kunna bidra till ökad kunskap och förståelse av skolkuratorers ansvarsområden vad gäller barn som utsätts för våld i hemmet. Intervjuerna kommer ske på din arbetsplats, ifall du önskar annan avtalad plats går det också bra. Intervjuerna kommer att spelas in och är planerade att ta 45-60 minuter. Din medverkan är helt frivillig och du kan när som helst avbryta medverkan.

Det insamlade materialet kommer att hanteras konfidentiellt. Inga personer eller skolor kommer gå att koppla till intervjuerna. Materialet kommer att publiceras i vår kandidatuppsats. Det inspelade materialet kommer att förvaras så att ingen obehörig kan få åtkomst till det. Efter att uppsatsen är inlämnad och godkänd kommer allt material att raderas.

Hör gärna av dig vid frågor.

Studerande

Clara Böttern: telefon

E-mail

Studerande

Sandra Wideroos: telefon

E-mail

Handledare

Carina Gallo: E-mail

LUNDS
UNIVERSITET

8.3 Bilaga 3: Samtyckesblankett

Samtyckesblankett

2023-11-06

Samtycke till deltagande i intervjustudie vars syfte är att studera skolkuratorers arbete med våldsutsatta barn för att identifiera eventuella brister och kunskapsluckor i arbetet.

Nedan ger du ditt samtycke till att delta i intervjustudien. Läs igenom noggrant och ge ditt samtycke genom att skriva under med din namnteckning.

Medgivande

- Jag har tagit del av informationsbrevet.
- Jag har fått möjlighet att ställa frågor kring intervjun och vad den innebär.
- Jag deltar i intervjun frivilligt och har blivit informerad om att jag får lov att avbryta min medverkan när som helst utan att behöva ange anledning.
- Jag ger mitt medgivande till att Clara Böttern och Sandra Wideroos spelar in och dokumenterar den information som samlas in under intervjun, samt bearbetar och publicerar det insamlade materialet i deras kandidatuppsats.

Ort/Datum .....

Namnteckning ..... Namnförtydligande .....

8.4 Bilaga 4: Konfidentialitetsformulär

Konfidentialitetsformulär

2023-11-06

Clara Böttern och Sandra Wideroos lovar att behandla allt inhämtat material konfidentiellt. Inspelning och transkribering av intervjuer kommer att förvaras oåtkomligt för obehöriga. Inga kopplingar kommer att gå att göra till personer, kommuner eller arbetsplatser. Vid studiens slut kommer inspelningar av intervjuer samt transkriberingar att raderas.

Ort/Datum .....

Namnsteckning ..... Namnförtydligande .....

LUNDS
UNIVERSITET